

Rapport

**Undersøgelse af ændringer i den kommunale
indsats i forhold til socialt udsatte grupper fra
2008 til 2009**

Indholdsfortegnelse

Kapitel 1. Indledning	5
1.1 Sammenfatning.....	7
1.1.1 Budgetudviklingen på de forskellige budgetområder	7
1.1.2 Samlet udvikling for de 24 kommuner	10
1.1.3 Kommentarer til læsning af rapporten.....	11
1.2 Den overordnede metode.....	12
1.2.1 Budgetanalyse	12
1.2.2 Overordnet kvalitativ vurdering.....	13
1.2.2.1 Interview med de lokale udsatteråd	14
Kapitel 2. Budgetanalyse	15
2.1 Analysens fokus	15
2.2 Analysens forbehold	17
2.3 Den overordnede vurdering.....	19
2.4 Udviklingen på hovedkonti	20
2.5 Udviklingen på underkonti.....	21
2.6 Udviklingen i de enkelte kommuner	22
2.6.1 Store kommuner	22
2.6.2 Mellemstore kommuner	24
2.6.3 Små kommuner	25
2.7 Udviklingen inden for indsatsområder.....	27
2.7.1 Stofmisbrug	28
2.7.2 Alkoholmisbrug	29
2.7.3 Botilbud for sindslidende.....	30
2.7.4 Botilbud til hjemløse.....	31
2.7.5 Botilbud til voldsramte/voldstruede	31
2.7.6 Øvrige indsatser	32
Kapitel 3. Overordnet kvalitativ vurdering	34
3.1 Sammenfatning af indsatsen på tværs af de 24 kommuner	35
3.1.1 Indsatsen over for stofmisbrugere	36
3.1.2 Indsatsen over for alkoholmisbrugere	36
3.1.3 Indsatsen over for prostituerede.....	36
3.1.4 Indsatsen over for hjemløse.....	37
3.1.5 Indsatsen over for sindslidende	37

3.1.6	Indsatsen over for voldsramte og voldstruede	37
3.2	Den kommunale vurdering af indsatsen over for socialt udsatte	38
3.2.1	Allerød Kommune.....	38
3.2.2	Ballerup Kommune.....	38
3.2.3	Esbjerg Kommune.....	39
3.2.4	Favrskov Kommune.....	39
3.2.5	Fredericia Kommune	40
3.2.6	Frederiksberg Kommune.....	40
3.2.7	Frederikshavn Kommune	41
3.2.8	Gentofte Kommune	41
3.2.9	Guldborgsund Kommune	42
3.2.10	Herning Kommune	42
3.2.11	Ikast-Brande Kommune	43
3.2.12	Ishøj Kommune	43
3.2.13	Kalundborg Kommune	44
3.2.14	Kerteminde Kommune	44
3.2.15	Københavns Kommune.....	45
3.2.16	Morsø Kommune.....	46
3.2.17	Odense Kommune.....	46
3.2.18	Odense Kommune – lokalt udsatteråd.....	47
3.2.19	Randers Kommune.....	48
3.2.20	Randers Kommune – lokalt udsatteråd.....	48
3.2.21	Ringsted Kommune	49
3.2.22	Solrød Kommune	49
3.2.23	Thisted Kommune.....	50
3.2.24	Vesthimmerlands Kommune.....	50
3.2.25	Aalborg Kommune	51
3.2.26	Aalborg Kommune – lokalt udsatteråd.....	51
3.2.27	Århus Kommune	52

Kapitel 1. Indledning

Nærværende rapport indeholder en analyse af, om der fra 2008 til 2009 sker ændringer i den kommunale indsats på serviceydelsesområdet over for socialt udsatte grupper i 24 udvalgte kommuner. Socialt udsatte omfatter gruppen af personer med særlige sociale problemer. Dvs. stofmisbrugere, alkoholmisbrugere, de mest behandlingskrævende sindslidende, hjemløse, voldsramte, voldstruede og prostituerede.

En lignende undersøgelse er tidligere gennemført hvert år i perioden 2002 – 2005 og igen i 2007. Grundet ændringer som følge af strukturreformen var det ikke muligt at gennemføre undersøgelsen i 2006.

Den endelige undersøgelse er foretaget i perioden oktober - december 2008 i 24 kommuner. De 24 kommuner er landets 4 største kommuner, København, Århus, Odense og Aalborg, 7 mellemstore kommuner med 60.000-120.000 indbyggere og 13 mindre kommuner med 20.000 – 60.000 indbyggere. Udvælgelsen af de 24 kommuner er foretaget, så der er en bred fordeling i forhold til størrelse, regioner, borgmesterens partifarve, og hvorvidt kommunen er sammenlagt eller ej. De udvalgte kommuner fremgår af nedenstående tabel.

Tabel 1.1 Udvalgelse af 24 kommuner				
Kommune	Indbyggertal i alt	Region	Borgmesterens partifarve	Sammenlagt
4 største kommuner				
København	509.861	Hovedstaden	A	Nej
Århus	298.538	Midtjylland	A	Nej
Aalborg	195.145	Nordjylland	A	Ja
Odense	186.932	Syddanmark	C	Nej
7 mellemstore kommuner – indbyggertal 60.000-120.000 – i alt 21 kommuner				
Esbjerg	114.244	Syddanmark	V	Ja
Randers	93.644	Midtjylland	A	Ja
Frederiksberg	93.444	Hovedstaden	C	Nej
Herning	84.208	Midtjylland	V	Ja
Gentofte	68.913	Hovedstaden	C	Nej
Guldborgsund	63.496	Sjælland	A	Ja
Frederikshavn	62.751	Nordjylland	A	Ja
13 små/almindelige kommuner – indbyggertal 20.000 - 60.000 indbyggere – i alt 66 kommuner				
Kalundborg	49.743	Sjælland	F	Ja
Fredericia	49.463	Syddanmark	A	Nej
Ballerup	47.116	Hovedstaden	A	Nej
Favrskov	45.604	Midtjylland	V	Ja
Thisted	45.549	Nordjylland	A	Ja
Ikast-Brande	39.893	Midtjylland	V	Ja
Vesthimmerland	38.277	Nordjylland	V	Ja
Ringsted	32.092	Sjælland	V	Nej
Kerteminde	23.630	Syddanmark	A	Ja
Allerød	23.493	Hovedstaden	C	Nej
Morsø	22.091	Nordjylland	A	Ja
Solrød	20.759	Sjælland	V	Nej
Ishøj	20.687	Hovedstaden	A	Nej
<i>Kilde: Oxford Research 2008; De Kommunale Nøgletal 2008</i>				

Hovedelementet i undersøgelsen er en budgetanalyse af de hoved- og underkonti i de vedtagne kommunale budgetter, som vedrører socialt udsatte grupper. Denne analyse suppleres med en interviewundersøgelse, som bygger på telefoninterview med nøglepersoner på det sociale område i kommunerne.

Kombinationen af budgetanalysen og interviewundersøgelsen gør det muligt at tegne et solidt billede af kommunernes indsats på området for socialt udsatte. De konti, der indgår i budgetundersøgelsen, er udvalgt af Rådet for Socialt Udsatte¹.

Undersøgelsen har til formål at afdække, om der sker ændringer i kommunernes indsats fra 2008 til 2009 på udbudssiden. Den giver derfor ikke indblik i hverken niveauet eller

¹De udvalgte konti, som indgår i budgetanalysen er: 5.38.42, 5.38.42.001, 5.38.42.002; 5.38.44, 5.38.44.001, 5.38.44.002, 5.38.44.003; 5.38.45, 5.38.45.001, 5.38.45.002, 5.38.45.003, 5.38.45.004, 5.38.45.092; 5.38.50, 5.38.001, 5.38.003, 5.38.52, 5.38.52.001, 5.38.52.003; 5.38.53, 5.38.53.002; 5.38.58, 5.38.58.001, 5.38.58.003; 5.38.59, 5.38.59.001, 5.38.59.003.

kvaliteten² af kommunernes indsats over for socialt udsatte grupper. Undersøgelsen vil dog kunne tegne et billede af, hvorvidt indsatsen op- eller nedprioriteres i de enkelte kommuner, eller om den forbliver den samme fra 2008 til 2009.

I forhold til sidste års undersøgelse deltager to nye kommuner i undersøgelsen; Randers Kommune og Herning Kommune, i stedet for Silkeborg Kommune og Horsens Kommune. Dette skyldes, at der i dette års undersøgelse er fokus på udtalelser om indsatsen over for socialt udsatte fra de nyoprettede lokale udsatteråd, som pt. eksisterer i fire kommuner. Udover de to nye kommuner i dette års undersøgelse, eksisterer der også et lokalt udsatteråd i Odense og Aalborg. At netop Silkeborg Kommune og Horsens Kommune udelades i dette års undersøgelse skyldes udelukkende overvejelser om repræsentativitet i forhold til kommunestørrelse og geografisk placering.

1.1 Sammenfatning

Analysen af udviklingen i de udvalgte budgetkonti viser, at der for analysens 24 kommuner overordnet sker en mindre stigning i indsatsen over for socialt udsatte fra 2008 til 2009 (2,2 % på hovedkonti og 2,4 % på underkonti).

Den kvalitative vurdering underbygger billedet – dog med vægt på, at der status quo inden på de fleste indsatsområder i de 24 deltagende kommuner.

1.1.1 Budgetudviklingen på de forskellige budgetområder

Tabellen nedenfor viser udviklingen i indsatsen målt på hovedkonti.

Tabel 1.2: Samlede udgiftsstigninger/-fald på hovedkonti				
Konto nr.	Indhold	Nettobudget 2008 (1.000 kr.)	Nettobudget 2009 (1.000 kr.)	Ændring i procent
5.38.42 (n=19)	Botilbud for personer med særlige sociale problemer, Servicelovens §§ 109 og 110 (Relateret til udsatte grupper)	209.566	218.671	4,3 %
5.38.44 (n=23)	Alkoholbehandling og behandlingshjem for alkoholskadede, sundhedslovens § 141 (Relateret til udsatte grupper)	123.063	124.210	0,9 %
5.38.45 (n=24)	Behandling af stofmisbrugere, Serviceloven § 101 og Sundhedslovens § 142 (Relateret til udsatte grupper)	439.245	427.764	-2,6 %
5.38.50 (n=21)	Botilbud for længerevarende ophold, Serviceloven § 108 (Ikke kun relateret til udsatte grupper)	1.437.988	1.519.769	5,7 %
5.38.52 (n=22)	Botilbud til midlertidigt ophold, Serviceloven § 107 (Ikke kun relateret til udsatte grupper)	617.195	640.120	3,7 %
5.38.53 (n=23)	Kontaktperson og ledsagerordninger, Serviceloven §§ 45 og 97-99 (Ikke kun relateret til udsatte grupper)	137.112	134.346	-2,0 %

² Dog indeholder den kvalitative analyse en række udsagn om kvalitet, uden dette har været det primære fokus for de gennemførte interview.

Tabel 1.2: Samlede udgiftsstigninger/-fald på hovedkonti				
Konto nr.	Indhold	Nettobudget 2008 (1.000 kr.)	Nettobudget 2009 (1.000 kr.)	Ændring i procent
5.38.58 (n=22)	Beskyttet beskæftigelse, Serviceloven § 103 (Ikke kun relateret til udsatte grupper)	200.476	190.893	-4,8 %
5.38.59 (n=22)	Aktivitets- og samværstilbud, Serviceloven § 104 (Ikke kun relateret til udsatte grupper)	429.667	417.615	-2,8 %
I alt (n=24)		3.594.311	3.673.390	2,2 %
<i>Kilde: Oxford Research 2008</i>				
<i>Resultaterne er baseret på korrigerede tal – jf. tabel 2.5 – 2.7.</i>				
<i>Variation i antal kommuner (n) skyldes, at nogle budgettal er udeladt af analysen som resultat af korrigeringen.</i>				
<i>Tallene er angivet i 2008-priser med en fremskrivningsfaktor på 4,7 %.</i>				

Det fremgår af tabel 1.2, at der samlet set er sket en stigning i kommunernes budgetter fra 2008 til 2009 på 2,2 % målt på hovedkonti. På størsteparten af hovedkonti, gør det sig ligeledes gældende, at der er tale om forholdsvis begrænsede stigninger og fald i de budgetterede midler mellem 2008 og 2009.

Analysen på underkonti viser samme overordnede udvikling, hvilket fremgår af nedenstående tabel.

Tabel 1.3: Samlede udgiftsstigninger/-fald på alle underkonti				
Konto nr.	Indhold	Nettobudget 2008 (1.000 kr.)	Nettobudget 2009 (1.000 kr.)	Ændring i procent
5.38.42.001 (n=17)	Botilbud for personer med særlige sociale problemer (§ 110)	159.447	153.709	-3,6 %
5.38.42.002 (n=18)	Kvindekrisecentre (botilbud for voldstruede/-ramte)	33.180	34.211	3,1 %
5.38.44.001 (n=14)	Dagbehandlingstilbud til alkoholmisbrugere	25.261	25.234	-0,1 %
5.38.44.002 (n=11)	Døgnbehandlingstilbud til alkoholmisbrugere	9.463	9.837	3,9 %
5.38.44.003 (n=10)	Ambulant behandling til alkoholmisbrugere	13.473	13.094	-2,8 %
5.38.45.001 (n=17)	Dagbehandlingstilbud til stofmisbrugere på 18 år og derover (§ 101)	125.650	121.955	-2,9 %
5.38.45.002 (n=14)	Døgnbehandlingstilbud til stofmisbrugere på 18 år og derover (§ 101)	44.505	45.424	2,1 %
5.38.45.003 (n=6)	Dagbehandlingstilbud til unge stofmisbrugere under 18 år (§ 101, stk. 3)	20.530	20.163	-1,8 %*
5.38.45.004 (n=0)	Døgnbehandlingstilbud til unge stofmisbrugere under 18 år (§ 101, stk. 3)	0	0	0 %*
5.38.45.092 (n=0)	Egenbetaling (Serviceloven § 163, stk. 2)	0	0	0 %*
5.38.50.001	Længerevarende tilbud for personer med særlige sociale proble-	83.978	117.432	39,8 %*

Tabel 1.3: Samlede udgiftsstigninger/-fald på alle underkonti				
Konto nr.	Indhold	Nettobudget 2008 (1.000 kr.)	Nettobudget 2009 (1.000 kr.)	Ændring i procent
(n=8)	mer			
5.38.50.003 (n=17)	Længerevarende botilbud for sindslidende	407.938	402.337	-1,4 %
5.38.52.001 (n=15)	Midlertidigt botilbud for personer med særlige sociale problemer	153.040	163.301	6,7 %
5.38.52.003 (n=13)	Midlertidigt botilbud for sindslidende	140.370	135.711	-3,3 %
5.38.53.002 (n=19)	Støtte- og kontaktpersonordning for sindslidende (§ 99)	66.361	65.803	-0,8 %
5.38.58.001 (n=9)	Beskyttet beskæftigelse til personer med særlige sociale problemer	29.928	33.522	12,0 %*
5.38.58.003 (n=1)	Beskyttet beskæftigelse til personer under stofmisbrugsbehandling	1.103	560	-49,3 %*
5.38.59.001 (n=12)	Aktivitets- og samværstilbud til personer med særlige sociale problemer	95.059	102.984	8,3 %
5.38.59.003 (n=2)	Aktivitets- og samværstilbud til personer under stofmisbrugsbehandling	8.841	6.625	-25,1 %*
I alt (n=24)		1.418.125	1.451.902	2,4 %
<i>Kilde: Oxford Research 2008</i> <i>Resultaterne er baseret på korrigerede tal – jf. tabel 2.5 – 2.7.</i> <i>Variation i antal kommuner (n) skyldes, at nogle budgettal er udeladt af analysen som resultat af korrigeringen, samt at kommunerne ikke anvender den givne konto i praksis. Ved læsning af tabellen skal man være opmærksom på, at en eller flere af de fire store kommuner ikke rapporterer på underkonti i flere tilfælde (jf. tabel 2.5).</i> <i>Tallene er angivet i 2008-priser med en fremskrivningsfaktor på 4,7 %.</i> <i>*Ved læsning skal man være særlig opmærksom på, at udviklingen er baseret på et lavt antal kommuneindberetninger. Tallene indgår i tabellen for at tydeliggøre hvilke oplysninger den samlede udvikling er baseret på.</i>				

Tabel 1.3 viser, at der samlet er en stigning i kommunernes budgetter fra 2008 til 2009 på 2,4 % målt på underkonti.

Ved læsning af tabellen skal man have for øje, at opgørelsen er foretaget på underkonti. Flere kommuner har således begrænset eller ingen regnskabsmæssig aktivitet på en given underkonto. Dette betyder dog ikke, at kommunen ikke har nogen aktivitet på et givet område – blot, at der er forskellig konteringspraksis i kommunerne. Antallet af kommuner varierer derfor, hvilket er angivet med "n"-værdien i tabellen. Eksempelvis er faldet på 49,3 % for konto 5.38.003 (Beskyttet beskæftigelse til personer under stofmisbrugsbehandling) kun baseret på én kommunes indberetning, og derfor ikke udtryk for de deltagende kommuners samlede budgettering.

1.1.2 Samlet udvikling for de 24 kommuner

Tabel 1.4 viser resultaterne af de to analyser, som undersøgelsen er baseret på. Tabellen er et udtryk for en overordnet vurdering af indsatsen. Derfor skal den ses i relation til de mere detaljerede analyser, der beskrives i de efterfølgende kapitler.

Tabel 1.4: Den overordnede vurdering af indsatsen over for socialt udsatte grupper					
Kommune	Budgetanalyse				Den kvalitative vurdering af indsatsen
	Hovedkonti		Underkonti		
	Ukorrigerede	Korrigerede	Ukorrigerede	Korrigerede	
København	4,5 %	4,5 %	-2,6 %	-2,6 %	↑
Århus	-0,3 %	3,7 %	7,3 %	7,3 %	↑
Aalborg*	9,1 %	9,1 %	26,9 %	26,9 %	↔
Odense	-5,3 %	-5,3 %	-6,5 %	-5,6 %	↔
Esbjerg	-2,3 %	-2,3 %	-0,6 %	-0,6 %	↑
Frederiksberg	1,7 %	1,7 %	2,2 %	3,1 %	↑
Randers	0,3 %	0,3 %	0,3 %	0,3 %	↔
Herning	1,3 %	1,3 %	-0,2 %	-0,2 %	↑
Gentofte	37,0 %	37,2 %	26,4 %	8,3 %	↑
Guldborgsund	4,7 %	-5,4 %	18,3 %	35,1 %	↔
Frederikshavn	20,7 %	20,7 %	38,2 %	34,8 %	↔
Kalundborg	-2,8 %	-2,8 %	-0,6 %	-0,6 %	↔
Fredericia	-0,9 %	-0,9 %	-8,6 %	-3,8 %	↔
Ballerup	3,9 %	-2,4 %	10,3 %	2,7 %	↔
Thisted	5,8 %	5,8 %	-2,5 %	-2,5 %	↑
Favrskov	4,6 %	4,6 %	15,7 %	23,6 %	↔
Ikast-Brande	-28,3 %	-28,3 %	-29,9 %	-6,5 %	↑
Vesthimmerland	4,8 %	1,5 %	4,8 %	-4,3 %	↔
Ringsted	-18,2 %	-19,0 %	4,5 %	-1,9 %	↔
Allerød	-2,7 %	-1,9 %	-7,4 %	-7,6 %	↔
Kerteminde	1,5 %	1,5 %	1,8 %	-6,2 %	↔
Morsø	-3,9 %	-2,1 %	-7,9 %	-7,8 %	↔
Solrød	0,4 %	0,4 %	-3,5 %	-3,5 %	↔
Ishøj	24,6 %	24,6 %	7,4 %	6,2 %	↔

Kilde: Oxford Research 2008

Der er forhold omkring enkelte konti, som gør, at procenttallet i kolonnen "Ukorrigerede" ikke er udtryk for en ændring i indsatsen. Oftest skyldes det budgetmæssige omlægninger. I den ukorrigerede total er alle konti medregnet, mens nogle er udeladt i totalen med titlen "Korrigerede". Årsagen til, at nogle konti er udeladt, kan ses i bilag A. Beregningerne i den ukorrigerede kolonne er godkendt af kommunerne, mens tallene i den behandlede kolonne er fremkommet gennem Oxford Researchs beregninger. Procentændringen er angivet i faste 2008-priser med en fremskrivningsfaktor på 4,7 %.

Den kvalitative undersøgelse består af udviklingen på seks områder. I denne tabel er der markeret en stigning, hvis kommunens vurdering af den overordnede indsats er, at der sker en stigning. Størrelsen af ændringen i indsatsen er ikke beskrevet.

*Udviklingen for Aalborg Kommune skal tages med forbehold, da kommunen ikke har udleveret budgettal for en række indsatsområder.

For budgetanalysen vises fire kolonner i tabel 1.4. Kolonnerne viser henholdsvis ukorrigerede og korrigerede procentvise ændringer på dels hoved-, dels underkonti. De ukorrigerede tal omfatter alle undersøgte konti i de 24 kommuner. I visse tilfælde er de ukorrigerede budgettal imidlertid misvisende, da store stigninger eller fald, kan være udtryk for budgetmæssige ændringer, som ikke er udtryk for reelle op- eller nedprioriteringer af indsatsen på området. Denne problematik er der taget højde for i de korrigerede tal, idet konti, hvor en given ændring er misvisende, her er udeladt i videst muligt omfang.

Enkelt større udsving står dog tilbage efter korrigeringen. I disse tilfælde viser de kvalitative interview, at der ikke har været tale om omprioriteringer i det omfang, som tallene indikerer. De store budgetstigninger i Aalborg, Guldborgsund, Frederikshavn og Favrskov kommuner kan således knyttes til de forbehold, som beskrives i afsnit 2.2.

Disse enkeltvise udsving har dog mindre betydning, når kommunernes samlede udvikling analyseres.

1.1.3 Kommentarer til læsning af rapporten

Det er afgørende, at budgetanalysen og den kvalitative vurdering sammenholdes, når rapporten læses. Herved fremkommer det mest fyldestgørende billede af kommunernes indsats over for socialt udsatte grupper. Budgetanalysens fokus er rettet mod udviklingen på de enkelte konti og således ikke på udviklingen i den enkelte kommune. Den kvalitative vurdering giver derimod et indblik i udviklingen i indsatsområderne i de enkelte kommuner og til en vis grad i kvaliteten og indholdet i indsatsen. Der er et vis samspil mellem de to metoder, idet interviewpersonerne (typisk socialchefer eller ansvarshavende direktører på området for socialt udsatte) har fået fremsendt et udfyldt budgetskeam for deres egen kommune (jf. bilag A), som dermed har fungeret som udgangspunkt for vurderingen af kommunens indsats over for socialt udsatte. Tilsammen giver analysedelene et billede af, i hvilken retning indsatsen på området bevæger sig.

Rapporten adskiller sig fra tidligere års undersøgelser ved ikke at indeholde en analyse af kommunernes pladstal. Som en del af en indledende pilotundersøgelse blev det klarlagt, at det er mest hensigtsmæssigt ikke at inddrage pladstalsanalysen i dette års undersøgelse. Efter strukturreformen står omfanget af dette dataindsamlingsselement således ikke længere mål med kvaliteten af de data, som det er muligt at indhente.

Som et nyt element i undersøgelsen indgår kvalitative interview med repræsentanter for de lokale udsatteråd (jf. afsnit 1.2.2.1).

1.2 Den overordnede metode

1.2.1 Budgetanalyse

For på bedst mulig måde at afdække de budgetmæssige ændringer, der er sket på området fra 2008 til 2009, er en høj datasikkerhed afgørende. Derfor har kommunerne haft mulighed for at kommentere og godkende alle tal, som er anvendt i rapporten.

De undersøgte konti er alle udvalgt af Rådet for Socialt Udsatte³. Både hoved- og underkonti indgår i analysen, hvilket også var tilfældet, da undersøgelsen blev gennemført i 2007. Underkonti giver det mest præcise billede af indsatsen over for socialt udsatte. Sidste års undersøgelse viste, at en række kommuner først fordeler budgetter for 2008 på underkonti, efter budgetterne er endeligt vedtaget.

På den baggrund er det mest hensigtsmæssigt at inddrage hovedkonti i analysen, selvom disse ikke udelukkende er relateret til socialt udsatte, men i visse tilfælde også til personer med nedsat fysisk funktionsevne og udviklingshæmmede.

Som en konsekvens af strukturreformen har kommunerne overtaget opgaver, der tidligere blev varetaget i amtsligt regi. Denne omlægning er yderst ressourcekrævende for kommunerne. Derfor er der oprettet en refusionsordning, hvor staten refunderer en vis procentdel af omkostninger relateret til omlægningen. Refusionsordningen forventes fuldt udmøntet i 2010. Til den tid vil staten refundere 25 % af de udgifter, der ligger over 800.000 kr. for en enkelt person og 50 % af de udgifter, der ligger over 1,5 millioner kr. Indtil 2010 vil refusionen dog være større og gradvist falde til det endelige niveau i 2010. Budgetmæssigt betyder det, at den enkelte kommune modtager mindre refusion i 2009 end i 2008. I de fleste kommuner konteres refusionen imidlertid på en adskilt konto. Samtidig er refusionsordningen kun relevant for hovedkonti og typisk for handicappede personer, som ikke indgår i gruppen af socialt udsatte. Som udgangspunkt har refusionsordningen derfor ikke konsekvenser for budgetanalysen, medmindre andet er angivet i de enkelte kommuneskemaer.

Oxford Research har indhentet budgetter (hvis muligt de reviderede budgetter) fra alle 24 kommuner, der deltager i undersøgelsen. Et skema i et Excel-regneark, hvori der efterspørges tal fra hhv. reviderede budgetter for 2008 og vedtagne budgetter for 2009, er fremsendt per e-mail til kontaktpersonerne i kommunerne. Disse har derefter indsat både 2008- og 2009-tallene og kommenteret udviklingen på de enkelte konti.

Det fremsendte skema blev i de fleste tilfælde udfyldt i forhold til de gældende budgetudgifter og budgetindtægter, samt nettobudgetter i 2007 og 2008. Oxford Research har efterfølgende udregnet den procentvise ændring samt totaler på hhv. hoved- og underkonti. Det er ikke fuldstændigt entydigt, om budgetterne indeholder centrale puljemidler. I de fleste tilfælde indgår puljemidlerne ikke i budgetterne, og derfor afspejler budgetanalysen kommunernes indsats uden centrale midler. Det skyldes, at mange kommuner først medregner et givent projekt i det øjeblik, det bliver gjort permanent. I de tilfælde, hvor puljemidler alligevel indgår i budgettallene, er der oftest tale om projekter, som løber over flere år. Såfremt kommunerne budgetterer med midlerne i både 2008 og 2009 på indtægts- og udgiftssiden, har det imidlertid ikke betydning for denne analyses resultat, da der her fokuseres på, om der netto sker ændringer mellem de to år.

³ De udvalgte konti, som indgår i budgetanalysen, er: 5.38.42, 5.38.42.001, 5.38.42.002; 5.38.44, 5.38.44.001, 5.38.44.002, 5.38.44.003; 5.38.45, 5.38.45.001, 5.38.45.002, 5.38.45.003, 5.38.45.004, 5.38.45.092; 5.38.50, 5.38.001, 5.38.003, 5.38.52, 5.38.52.001, 5.38.52.003; 5.38.53, 5.38.53.002; 5.38.58, 5.38.58.001, 5.38.58.003; 5.38.59, 5.38.59.001, 5.38.59.003.

I forbindelse med godkendelse af tallene i de enkelte kommuner har Oxford Research gennemført telefoninterview med de personer i kommunerne, som har den konkrete indsigt i de budgetmæssige forhold. Afslutningsvis har kommunerne modtaget de endelige budgettal pr. e-mail til endelig godkendelse, som det er præsenteret i bilag A.

Alle tal, som indgår i hovedrapporten, er rapporteret i faste 2008-priser. Bilag A er opgjort i løbende priser.

1.2.2 Overordnet kvalitativ vurdering

Den anden del af undersøgelsen giver en kvalitativ vurdering af indsatsen over for socialt udsatte grupper. Herved opfanges de nuancer i indsatsen over for socialt udsatte grupper, som ikke nødvendigvis kommer til udtryk gennem budgetændringerne og udviklingen i antallet af pladser. Desuden giver det mulighed for en bedre forståelse af årsagen til de eventuelle ændringer. De kvalitative vurderinger er indhentet gennem telefoninterview med nøglepersoner inden for det sociale område i den enkelte kommune.

Udgangspunktet har været at indhente sådanne kvalitative vurderinger fra socialcheferne eller de ansvarshavende direktører på området for socialt udsatte i de enkelte kommuner. Erfaringerne fra sidste års undersøgelse er dog, at det ikke i alle tilfælde er de ansvarshavende direktører på området, der har den bedste indsigt i deres kommunes indsats over for socialt udsatte grupper. Flere henviste derfor til afdelingsledere med et mere indgående kendskab til indsatsen. Disse kontakter er genoptaget i dette års undersøgelse og udbygget med nye kontakter i de kommuner, hvor der er sket personalemæssige udskiftninger.

I en række tilfælde er interviewene således gennemført med afdelingsledere for de enkelte indsatsområder. I flere kommuner har det desuden været nødvendigt at gennemføre mere end ét interview, da indsatsen over for socialt udsatte er placeret i forskellige afdelinger og/eller forvaltninger. Her har der primært været tale om, at indsatsen over for sindslidende varetages i en anden afdeling end indsatsen over for de øvrige socialt udsatte grupper.

Da der ikke for alle kommuner er tale om interview med socialchefer eller ansvarshavende direktører, vil interviewpersonerne i resten af rapporten blive betegnet som 'nøglepersoner på det sociale område'.

Før interviewet fik nøglepersonen tilsendt information om interviewets temaer samt kommunens udfyldte budgetskeema. Interviewet blev gennemført med det formål at få en overordnet vurdering af, om der er sket ændringer i kommunernes indsats over for stofmisbrugere, alkoholmisbrugere, prostituerede, hjemløse, sindslidende og voldsramte/voldstruede.

Det har været afgørende for Oxford Research, at de interviewede efterfølgende har godkendt svarene til brug i denne rapport. De interviewede personer har derfor fået tilsendt det tekststykke, som beskriver deres kommunes indsats, så de har haft mulighed for komme med rettelser eller tilføjelser.

Ved læsning af de kvalitative vurderinger, skal man være opmærksom på måden, hvorpå interviewene er gennemført. Der er således ikke tale om anonyme interview, men derimod vurderinger, som bliver præsenteret åbent i rapporten for hver kommune i afsnit 3.3. Tilgangen medfører, at det kun er kommunernes egne vurderinger af indsatsen, som kommer til udtryk i rapporten.

1.2.2.1 Interview med de lokale udsatteråd

Som et nyt element i undersøgelsen er der i gennemført interview med de lokale udsatteråd i Odense, Aalborg og Randers kommuner. Der er endvidere etableret et lokalt udsatteråd i Herning Kommune, som dog ikke ønsker at deltage i dette års undersøgelse, da det netop er oprettet, og derfor ikke ser sig i stand til at udtale sig endnu.

Inddragelsen af de lokale udsatteråd skal ses som et supplement til kommunernes egne kvalitative vurderinger af indsatsen, og dermed også som et mere nuanceret billede af indsatsen i de kommuner, hvor der er gennemført denne type interview.

Interviewene omhandler de samme emner og er udført efter samme metode som interviewene med nøglepersoner i kommunerne. Det er forhåbningen, at der vil blive oprettet flere lokale udsatteråd, således udtalelser herfra med tiden kan komme til at fylde mere i de årlige budgetanalyser.

De lokale udsatteråd er at sammenligne med de lovpligtige kommunale ældre- og handicapråd dog med den væsentlige forskel, at det er frivilligt for kommunerne at oprette dem. Rådene har en rådgivende funktion i forhold til kommunalbestyrelsens beslutninger. Sammensætningen af de lokale udsatteråd er forskellig. Nogle råd består af brugere af sociale tilbud, andre af medarbejdere fra disse tilbud. Det første udsatteråd var Odense Udsatte Råd, som blev nedsat i juli 2007.

Kapitel 2. Budgetanalyse

I dette kapitel afdækkes udviklingen fra 2007 til 2008 på de konti, der vedrører kommunernes indsats over for socialt udsatte grupper. Disse konti er som nævnt udvalgt af Rådet for Socialt Udsatte.

Kapitlet indledes med en række forbehold, som må inddrages i vurderingen af udviklingen på de udvalgte konti. Desuden beskrives de metodiske overvejelser bag denne del af undersøgelsen.

Dernæst følger en sammenfatning af analysens resultater samt en oversigt over den procentvise ændring på de forskellige konti. Oversigten vil være opdelt dels på kommunestørrelse, dels på hoved- og underkonti. Efterfølgende rettes fokus mod udviklingen på de enkelte hoved- og underkonti. Efter en samlet oversigt, beskrives indsatsen over for hhv. stofmisbrugere, alkoholmisbrugere, sindslidende, hjemløse, voldsramte og voldstruede samt generelt mod personer med særlige sociale problemer. Her vil særlige forbehold omkring de enkelte konti ligeledes være beskrevet. Det er derfor afgørende, at afsnittet om udviklingen på de enkelte hoved- og underkonti læses, inden der konkluderes på de resultater, der fremgår af sammenfatningen.

Budgetanalysen står imidlertid ikke alene. Kapitel 3 indeholder en kvalitativ vurdering af udviklingen i den enkelte kommunes indsats over for socialt udsatte grupper. En samlet vurdering af kommunernes indsats over for gruppen af socialt udsatte bør derfor ikke foretages udelukkende på baggrund af budgetanalysen, men derimod på baggrund af begge analyser.

2.1 Analysens fokus

Analysen bygger på budgettal fra 24 kommuner:

- De 4 største kommuner
- 7 mellemstore kommuner
- 13 mindre kommuner

En samlet fortegnelse over de 24 kommuner og deres karakteristika kan ses i rapportens indledende kapitel.

Tabel 2.1 beskriver de konti, der er omdrejningspunktet for denne budgetanalyse.

Tabel 2.1: Konti som er indeholdt i budgetanalysen	
Konto	Indhold
5.38.42	Botilbud for personer med særlige sociale problemer, Servicelovens §§ 109 og 110 (Relateret til udsatte grupper)
5.38.42.001	Botilbud for personer med særlige sociale problemer (§ 110)
5.38.42.002	Kvindekrisecentre (§ 109)
5.38.44	Alkoholbehandling og behandlingshjem for alkoholskadede, Sundhedslovens § 141 (Relateret til udsatte grupper)
5.38.44.001	Dagbehandlingstilbud til alkoholmisbrugere
5.38.44.002	Døgnbehandlingstilbud til alkoholmisbrugere
5.38.44.003	Ambulant behandling til alkoholmisbrugere
5.38.45	Behandling af stofmisbrugere, Servicelovens § 101 og Sundhedslovens § 142 (Relateret til udsatte grupper)
5.38.45.001	Dagbehandlingstilbud til stofmisbrugere på 18 år og derover (§ 101)
5.38.45.002	Døgnbehandlingstilbud til stofmisbrugere på 18 år og derover (§ 101)
5.38.45.003	Dagbehandlingstilbud til unge stofmisbrugere under 18 år (§ 101, stk. 3)
5.38.45.004	Døgnbehandlingstilbud til unge stofmisbrugere under 18 år (§ 101, stk. 3)
5.38.45.092	Egenbetaling (Servicelovens § 163, stk. 2)
5.38.50	Botilbud til længerevarende ophold, Servicelovens § 108 (Ikke kun relateret til udsatte grupper)
5.38.50.001	Længerevarende tilbud for personer med særlige sociale problemer
5.38.50.003	Længerevarende botilbud for sindslidende
5.38.52	Botilbud til midlertidigt ophold, Servicelovens § 107 (Ikke kun relateret til udsatte grupper)
5.38.52.001	Midlertidigt botilbud for personer med særlige sociale problemer
5.38.52.003	Midlertidigt botilbud for sindslidende
5.38.53	Kontaktperson- og ledsagerordninger, Servicelovens §§ 45 og 97-99 (Ikke kun relateret til udsatte grupper)
5.38.53.002	Støtte- og kontaktpersonordning for sindslidende, misbrugere og personer med særlige sociale problemer (§ 99)
5.38.58	Beskyttet beskæftigelse, Servicelovens § 103 (Ikke kun relateret til udsatte grupper)
5.38.58.001	Beskyttet beskæftigelse til personer med særlige sociale problemer
5.38.58.003	Beskyttet beskæftigelse til personer under stofmisbrugsbehandling
5.38.59	Aktivitets- og samværstilbud, Servicelovens § 104 (Ikke kun relateret til udsatte grupper)
5.38.59.001	Aktivitets- og samværstilbud til personer med særlige sociale problemer
5.38.59.003	Aktivitets- og samværstilbud til personer under stofmisbrugsbehandling

Kilde: De benyttede konti er udvalgt af Rådet for Socialt Udsatte.

Som det fremgår af skemaet, rummer nogle af de udvalgte hovedkonti også udgifter og indtægter, der ikke udelukkende er relateret til socialt udsatte grupper, hvilket skal holdes for øje ved læsning af resultaterne.

Som nævnt er alle budgettal indsamlet i samarbejde med de 24 kommuner. Alle budgettallene er placeret i bilag A og fremstår, som kommunerne har godkendt dem. Kommunernes kommentarer til budgettallene fremgår ligeledes af skemaerne i bilag A.

Oxford Research har tilstræbt at indhente reviderede budgettal fra 2008, da undersøgelsen herved i højere grad afspejler de reelle ændringer, der finder sted fra 2008 til 2009. I nogle tilfælde har det dog ikke været muligt at indhente reviderede budgetter, da et revideret budget ikke forelå på tidspunktet for dataindsamlingen. I disse tilfælde er der opgivet oprindelige budgetter. Desuden er der i analysen løbende taget forbehold og korrigeret for eventuelle misvisende ændringer, som udelukkende skyldes, at der er anvendt oprindelige budgetter, og således ikke er et udtryk for reelle op- eller nedprioriteringer i indsatsen.

Budgetanalysen bygger på en række forbehold, som kræver opmærksomhed ved læsning og fortolkning af analysen. Disse præsenteres i det følgende.

2.2 Analysens forbehold

Først og fremmest har det i analysen af udviklingen på de forskellige konti været nødvendigt at foretage en række valg i forhold til hvilke kommuner, der skulle indgå i det samlede billede af udviklingen på de enkelte konti.

På baggrund af kommunernes kommentarer til ændringer på de enkelte konti, har Oxford Research vurderet, om ændringerne skulle indgå i analysen af udviklingen på de enkelte konti. Oxford Research har således foretaget en korrigering af budgettallene med henblik på at sikre et mere præcist billede af udviklingen i indsatsen over for socialt udsatte.

Korrigeringen er sket ud fra nedenstående principper. En kommune er udeladt af det samlede billede af udviklingen på en konto, hvis:

- En given ændring udelukkende har budgetteknisk karakter, eksempelvis i form af budgetmæssige omrokeringer, som ikke er et udtryk for, at der reelt er afsat flere eller færre midler til op- eller nedprioritering af indsatsen på området.
- En given ændring udelukkende har fundet sted, fordi en konto fra 2008 ikke omfatter samme poster, som den tilsvarende konto i 2009, hvorfor der ikke er sammenlignelighed mellem de to år.
- En given procentvis ændring er misvisende, fordi nettobudgettet er negativt eller 0 i 2008 og/eller 2009.

I modsætning til ovennævnte er de øvrige forbehold, som er forbundet med budgetanalysen, vanskeligere at afhjælpe ved en korrigering. Det er derfor nødvendigt at lade disse forbehold indgå i den overordnede forståelse af ændringerne i kommunernes indsats over for socialt udsatte, som den præsenteres i budgetanalysen. Disse forbehold er følgende:

Analyse på hovedkontoniveau: Når analysen foretages på hovedkontoniveau, vil den i visse tilfælde omfatte andre grupper end socialt udsatte. Derfor er ændringer, der fremkommer på hovedkontoniveau ikke nødvendigvis udtryk for en reel op- eller nedprioritering af indsatsen over for socialt udsatte.

Variation i kommunernes konteringspraksis: Det har tidligere vist sig, at der er en vis variation i kommunernes konteringspraksis, idet kommunerne ikke altid konterer udgifter og indtægter på de tiltænkte konti. Det kan derfor variere hvilke poster, den enkelte konto dækker over i de forskellige kommuner. Den udfordring har dog været mindre i dette års undersøgelse sammenlignet med sidste års undersøgelse. Som oftest er der

systematik i den enkelte kommunes konteringspraksis, således at en given konto i den enkelte kommune omfatter samme poster i 2008 og 2009. På kommunalt niveau er dette forbehold således ikke problematisk, da de to år vil være sammenlignelige. Det samlede billede af udviklingen i indsatsen på tværs af de 24 kommuner kan dog i mindre omfang være misvisende, når kommunerne ikke placerer en given indsats på samme konto. Desuden vil det ikke være entydigt, hvilken indsats der er knyttet til ændringer på en given konto.

Reviderede budgetter: I de tilfælde, hvor det har været muligt, er der gjort brug af tal fra det reviderede budget 2008. Ikke alle kommuner foretager dog en sådan revidering af budgettet. Visse ændringer skyldes derfor, at der er fejlbudgetteret i 2008, og at disse fejl er rettet i 2009. Denne problemstilling er dog mindre i dette års undersøgelse sammenlignet med sidste års undersøgelse, som i højere grad var påvirket af den nye konto-plan, som kommunalreformen resulterede i.

Statslig refusion: Budgettallene indeholder i nogle tilfælde statslig refusion. Dette kan give et skævt billede af kommunens faktiske udgifter på det sociale område, idet refusionen vil reducere nettoudgifterne. Oxford Research vurderer dog, at problemet er relativt begrænset. Det skyldes, at der i budgetanalysen fokuseres på ændringer fra 2008 til 2009, som ikke påvirkes af statsrefusionen, såfremt refusionen er den samme i begge år. Imidlertid blev der med strukturreformen (som nævnt i metodeafsnittet) indført en refusionsordning, hvor refusionen er gradvist faldende fra 2007 og frem til 2010. I tilfælde, hvor denne refusionsordning indgår i budgettallene, vil ændringen således være misvisende. De fleste kommuner konterer dog refusionen på andre konti end de, der er omfattet af denne undersøgelse. Derfor bør denne refusionsordning ikke påvirke analysens validitet markant.

Centrale puljemidler: Det er ikke fuldstændigt entydigt, om budgetterne indeholder centrale puljemidler. I de fleste tilfælde indgår puljemidlerne ikke i budgetterne, og derfor afspejler budgetanalysen kommunernes indsats uden centrale midler. I de enkelte tilfælde, hvor puljemidler alligevel indgår i budgettallene, er der oftest tale om projekter, som forløber over flere år. Såfremt kommunerne budgetterer med midlerne i både 2008 og 2009 på indtægts- og udgiftssiden, har det imidlertid ikke betydning for denne analyses resultat, da der her fokuseres på, om der sker ændringer i nettoudgifterne fra 2008 til 2009. I de tilfælde, hvor centrale puljemidler indgår i de oplyste beløb, har kommunerne anført dette i noterne til budgetskaemaet, som er vedlagt i bilag A.

Løbende vs. faste priser: I analysen af budgettallene har Oxford Research foretaget en fremskrivning med en fremskrivningsprocent på 4,7 %⁴. I bilag A er alle tal gengivet i løbende priser. Selvom tallene i bilag A fremgår i løbende priser, baseres analysen således på faste priser, da disse er mere sammenlignelige og derfor giver et mere præcist billede af ændringer på en given konto.

Korrigeret af budgettallene: Som nævnt korrigeres budgettallene i analysen. Det betyder, at ikke alle kommuner indgår i analysen af de enkelte konti. Dels fordi alle kommuner ikke nødvendigvis benytter alle konti, dels fordi der på visse konti forekommer posteringsfejl. Antallet af deltagende kommuner er anført med en n-værdi.

Fokus på nettoudgifter: Budgetanalysen fokuserer udelukkende på, om der afsættes flere eller færre nettoudgifter på den enkelte konto. En stigning eller et fald i indsatsen opfanges således ikke nødvendigvis i de tilfælde, hvor der både sker en stigning eller et fald på udgifts- og indtægtssiden i et enkelt år.

⁴ Oxford Research benytter i denne undersøgelse samme fremskrivningsfaktor, som anvendes af Finansministeriet (Den kommunale pris- og lønudvikling).

Indsatsens kvalitet og kommunens behov: Undersøgelsen beskriver udelukkende ændringer i de budgetterede nettoudgifter. Den kan således ikke benyttes til at afdække indholdet og kvaliteten af indsatsen, ligesom den heller ikke giver indblik i behovet for en indsats og antallet af personer, der er omfattet af indsatsen. Derfor er det vigtigt, at budgetanalysen ses i relation til den kvalitative vurdering i kapitel 3.

2.3 Den overordnede vurdering

Nedenstående tabel viser de 24 kommuners samlede indsats over for socialt udsatte grupper målt på alle de udvalgte hovedkonti og underkonti. Ikke alle konti for alle kommuner indgår i de efterfølgende beregninger, idet ændringerne kan være forårsaget af forhold, som ikke er relateret til indsatsen over for socialt udsatte. Specifikt hvilke konti for de enkelte kommuner, som ikke indgår i beregningerne, kan ses af tabel 2.5 – 2-7. Hvilke retningslinjer, som enkelte konti i kommunerne er udeladt efter, kan aflæses i afsnit 2.2. Alle tal i kapitlet er angivet i faste 2008-priser.

Tabel 2.2: Totalen for hovedkonti og underkonti		
	Hovedkonti (1.000 kr.)	Underkonti (1.000 kr.)
2008	3.594.311	1.418.125
2009	3.673.390	1.451.902
Ændring i kroner	79.080	33.777
Ændring i procent	2,2 %	2,4 %

Kilde: Oxford Research 2008
Resultaterne er baseret på korrigerede tal – jf. tabel 2.5 – 2.7. Dette betyder, at antallet af observationer (n) varierer (jf. tabel 1.2 og 1.3).
Tallene er angivet i 2008-priser med en fremskrivningsfaktor på 4,7 %.

Som det fremgår af tabel 2.2, sker der overordnet en budgetmæssig stigning på 2,2 % i de 24 kommuner målt på hovedkonti. På underkonti ses en tilsvarende stigning på 2,4 %. Der er altså overordnet tale om en mindre stigning i indsatsen over for gruppen af socialt udsatte for de 24 kommuner. Som de følgende afsnit vil vise, er der dog udsving på de enkelte konti, samtidig med, at der er forskel på udviklingen i indsatsen i kommunerne.

2.4 Udviklingen på hovedkonti

Tabel 2.3 viser den procentvise ændring i de udvalgte hovedkonti. Kun korrigerede tal indgår i tabellen.

Tabel 2.3: Samlede udgiftsstigninger/-fald på hovedkonti				
Konto nr.	Indhold	Nettobudget 2008 (1.000 kr.)	Nettobudget 2009 (1.000 kr.)	Ændring i procent
5.38.42 (n=19)	Botilbud for personer med særlige sociale problemer, Servicelovens §§ 109 og 110 (Relateret til udsatte grupper)	209.566	218.671	4,3 %
5.38.44 (n=23)	Alkoholbehandling og behandlingshjem for alkoholskadede, sundhedslovens § 141 (Relateret til udsatte grupper)	123.063	124.210	0,9 %
5.38.45 (n=24)	Behandling af stofmisbrugere, Serviceloven § 101 og Sundhedslovens § 142 (Relateret til udsatte grupper)	439.245	427.764	-2,6 %
5.38.50 (n=21)	Botilbud for længerevarende ophold, Serviceloven § 108 (Ikke kun relateret til udsatte grupper)	1.437.988	1.519.769	5,7 %
5.38.52 (n=22)	Botilbud til midlertidigt ophold, Serviceloven § 107 (Ikke kun relateret til udsatte grupper)	617.195	640.120	3,7 %
5.38.53 (n=23)	Kontaktperson og ledsagerordninger, Serviceloven §§ 45 og 97-99 (Ikke kun relateret til udsatte grupper)	137.112	134.346	-2,0 %
5.38.58 (n=22)	Beskyttet beskæftigelse, Serviceloven § 103 (Ikke kun relateret til udsatte grupper)	200.476	190.893	-4,8 %
5.38.59 (n=22)	Aktivitets- og samværstilbud, Serviceloven § 104 (Ikke kun relateret til udsatte grupper)	429.667	417.615	-2,8 %
I alt (n=24)		3.594.311	3.673.390	2,2 %

*Kilde: Oxford Research 2008
Resultaterne er baseret på korrigerede tal – jf. tabel 2.5 – 2.7.
Tallene er angivet i 2008-priser med en fremskrivningsfaktor på 4,7 %.*

Tabel 2.3 viser, at der samlet set er sket en stigning på 2,2 % i kommunernes budgetter fra 2008 til 2009. Den samlede udvikling dækker over enkelte moderate udsving. Det største positive procentvise udsving er på 5,7 % for botilbud for længerevarende ophold (5.38.50), og det største negative procentvise udsving er på 4,8 % for beskyttet beskæftigelse (5.38.58).

I det følgende afsnit præsenteres udviklingen på underkonti.

2.5 Udviklingen på underkonti

Tabel 2.4 viser den procentvise ændring i de udvalgte underkonti. Kun korrigerede tal indgår i tabellen.

Tabel 2.4: Samlede udgiftsstigninger/-fald på alle underkonti				
Konto nr.	Indhold	Nettobudget 2008 (1.000 kr.)	Nettobudget 2009 (1.000 kr.)	Ændring i procent
5.38.42.001 (n=17)	Botilbud for personer med særlige sociale problemer (§ 110)	159.447	153.709	-3,6 %
5.38.42.002 (n=18)	Kvindekrisecentre (botilbud for voldstruede/-ramte)	33.180	34.211	3,1 %
5.38.44.001 (n=14)	Dagbehandlingstilbud til alkoholmisbrugere	25.261	25.234	-0,1 %
5.38.44.002 (n=11)	Døgnbehandlingstilbud til alkoholmisbrugere	9.463	9.837	3,9 %
5.38.44.003 (n=10)	Ambulant behandling til alkoholmisbrugere	13.473	13.094	-2,8 %
5.38.45.001 (n=17)	Dagbehandlingstilbud til stofmisbrugere på 18 år og derover (§ 101)	125.650	121.955	-2,9 %
5.38.45.002 (n=14)	Døgnbehandlingstilbud til stofmisbrugere på 18 år og derover (§ 101)	44.505	45.424	2,1 %
5.38.45.003 (n=6)	Dagbehandlingstilbud til unge stofmisbrugere under 18 år (§ 101, stk. 3)	20.530	20.163	-1,8 %
5.38.50.001 (n=8)	Længerevarende tilbud for personer med særlige sociale problemer	83.978	117.432	39,8 %
5.38.50.003 (n=17)	Længerevarende botilbud for sindslidende	407.938	402.337	-1,4 %
5.38.52.001 (n=15)	Midlertidigt botilbud for personer med særlige sociale problemer	153.040	163.301	6,7 %
5.38.52.003 (n=13)	Midlertidigt botilbud for sindslidende	140.370	135.711	-3,3 %
5.38.53.002 (n=19)	Støtte- og kontaktpersonordning for sindslidende (§ 99)	66.361	65.803	-0,8 %
5.38.58.001 (n=9)	Beskyttet beskæftigelse til personer med særlige sociale problemer	29.928	33.522	12,0 %
5.38.58.003 (n=1)	Beskyttet beskæftigelse til personer under stofmisbrugsbehandling	1.103	560	-49,3 %
5.38.59.001 (n=12)	Aktivitets- og samværstilbud til personer med særlige sociale problemer	95.059	102.984	8,3 %
5.38.59.003 (n=2)	Aktivitets- og samværstilbud til personer under stofmisbrugsbehandling	8.841	6.625	-25,1 %
I alt (n=24)		1.418.125	1.451.902	2,4 %

*Kilde: Oxford Research 2008
Resultaterne er baseret på korrigerede tal – jf. tabel 2.5 – 2.7.
Tallene er angivet i 2008-priser med en fremskrivningsfaktor på 4,7 %.
Der var ingen registreringer på konto 5.38.45.004 og 5.3845.092 (efter korrigerig), hvorfor disse konti ikke indgår i tabellen.*

Tabel 2.4 viser, at der samlet set er sket en stigning på 2,4 % i kommunernes budgetter fra 2008 til 2009 – målt på underkonti. Tabellen viser imidlertid også, at denne overordnede udvikling dækker over en række enkeltvis mere markante budgetstigninger og -fald på de undersøgte konti.

Ved læsning af tabellen skal man have for øje, at opgørelsen er foretaget på underkonti. Flere kommuner har således begrænset eller ingen aktivitet på en given underkonto. Dette betyder eksempelvis, at der fremkommer en forholdsvis stor procentvis stigning på 49,3 % på konto 5.38.58.003 (Beskyttet beskæftigelse til personer under stofmisbrugsbehandling) fra 2008 til 2009. Dette procentvise fald dækker dog over et forholdsvis lille fald på 543.000 kr. og dermed en halvering af budgettet. Som det ses af tabel 2.4 er der samtidig kun en kommune (Ikast-Brande), der indgår i analysen på denne underkonto.

Tilsvarende fremgår det for konto 5.38.59.003 (Aktivitets- og samværstilbud til personer under stofmisbrugsbehandling), at der er sket et budgetfald på 25,1 %. Det er her vigtigt at bemærke, at det kun er to kommuner (Københavns Kommune og Randers Kommune), der har budgetteret på denne underkonto. Af de kvalitative vurderinger fremgår det for begge kommuner, at indsatsen over for stofmisbrugere ikke har været faldende, tværtimod påpeges det, at der har været tale om en stigende indsats. Ændringen må følgelig tilskrives strukturelle forhold, som der ikke tages højde for med de anvendte metoder i nærværende analyse.

Mulige årsager og forklaringer til den samlede udvikling i de 24 kommuner – fordelt på de enkelte konti – beskrives særskilt i forbindelse med analysen af de forskellige indsatsområder i afsnit 2.7.

2.6 Udviklingen i de enkelte kommuner

I dette afsnit klarlægges udviklingen i nettoudgifter i de enkelte kommuner. Afsnittet er opdelt i henholdsvis de fire største kommuner, de 7 mellemstore kommuner og de 13 små kommuner.

I tabel 2.5 er visse felter markeret med gråt. De grå markeringer betyder, at ændringerne skal tolkes med varsomhed, da disse ændringer ikke er udtryk for reelle op- eller nedprioriteringer af indsatsen. Det er således disse ændringer, der er udeladt i den videre analyse, hvor der udelukkende er anvendt korrigerede budgettal. I totalkolonnerne med titlerne "Hovedkonti - ukorrigerede" og "Underkonti - ukorrigerede" indgår de grå felter i beregningerne, mens de er udeladt i totalkolonnerne "Hovedkonti - korrigerede" og "Underkonti - korrigerede". En uddybning af hvilke principper, der ligger til grund for korrigeringen, findes i dette kapitels indledende afsnit.

2.6.1 Store kommuner

Tabel 2.5 viser den procentvise ændring på de udvalgte konti i de fire største kommuner.

Tabel 2.5: Samlede udgiftsstigninger/-fald mellem 2008 og 2009 i procent på de udvalgte konti				
Store kommuner				
Konto nr.	København	Århus	Aalborg*	Odense
5.38.42	3,8 %	7,3 %	8,1 %	-2,2 %
5.38.42.001	-	7,3 %	-	-4,5 %

Tabel 2.5: Samlede udgiftsstigninger/-fald mellem 2008 og 2009 i procent på de udvalgte konti
Store kommuner

5.38.42.002	-	7,0 %	26,9 %	-22,1 %
5.38.44	-4,9 %	4,4 %	1,21 %	11,0 %
5.38.44.001	-	-	-	-3,0 %
5.38.44.002	-	-	-	227,6 %
5.38.44.003	-	-	-	-
5.38.45	-9,5 %	1,7 %	12,9 %	-4,2 %
5.38.45.001	-	-	-	-8,4 %
5.38.45.002	-	-	-	17,5 %
5.38.45.003	-4,5 %	-	-	-
5.38.45.004	-	-	-	-
5.38.45.092	-	-	-	N.A.
5.38.50	15,7 %	-74,5 %	-	-7,7 %
5.38.50.001	-	-	-	N.A.
5.38.50.003	-	-	-	-7,9 %
5.38.52	-1,3 %	5,4 %	18,3 %	-16,9 %
5.38.52.001	-	-	-	-
5.38.52.003	-	-	-	-12,5 %
5.38.53	0,5 %	-10,2 %	-	-0,5 %
5.38.53.002	0,5 %	-	-	-
5.38.58	3,7 %	0,4 %	-	-26,6 %
5.38.58.001	3,7 %	-	-	-
5.38.58.003	-	-	-	-
5.38.59	-4,1 %	10,8 %	-0,6 %	4,1 %
5.38.59.001	-0,4 %	-	-	0,6 %
5.38.59.003	-27,8 %	-	-	-
I alt hovedkonti - ukorrigerede	4,5 %	-0,3 %	9,1 %	-5,3 %
I alt underkonti - ukorrigerede	-2,6 %	7,3 %	26,9 %	-6,5 %
I alt hovedkonti - korrigerede	4,5 %	3,7 %	9,1 %	-5,3 %
I alt underkonti - korrigerede	-2,6 %	7,3 %	26,9 %	-5,6 %

Kilde: Oxford Research 2008

Bemærkning: Blanke felter = Kontoen benyttes ikke af den pågældende kommune

Bemærkning: NA = Negative udgifter eller nul i 2008 eller 2009, som gør, at procenttallet ikke udregnes.

Bemærkning: Grå felter = Forhold omkring konti, som gør, at procenttallet ikke er udtryk for ændring i indsatsen. I den ukorrigerede total er de grå felter medregnet, mens de er udeladt i totalen med titlen "korrigerede". De grå felter indgår ikke i beregninger til andre tabeller i dette kapitel. Årsagen til de grå felter kan ses i bilag A.

Alle procentsatser er her angivet i faste 2008-priser.

*Udviklingen for Aalborg Kommune skal tages med forbehold, da kommunen ikke har udleveret budgettal for en række indsatsområder.

Som det fremgår af tabellen, er der sket en varierende udvikling i indsatsen i de fire store kommuner. Udviklingen i Aalborg Kommune er mest markant, idet der sker en stigning på 9,1 % på hovedkonto-niveau fra 2008 til 2009. Som angivet i tabellen skal det dog anføres, at Aalborg Kommune ikke har angivet en række budgettal, herunder hovedsageligt budgettal for området for sindslidende. Kommunens tal kan således ikke opfattes som den samlede indsats inden for gruppen af socialt udsatte. På underkonto-niveau fremgår

en stigning på 26,9 %, men her er det vigtigt at bemærke, at denne stigning dækker over én konto (5.38.42.002), og at der her er tale om en mindre budgetstigning på 560.000 kr.

Odense Kommune er den eneste af de fire store kommuner, som budgetmæssigt ser ud til at nedprioritere indsatsen over for socialt udsatte fra 2008 til 2009, målt såvel på hovedkonti som underkonti. De kvalitative udsagn fra Odense Kommune (kapitel 3) indikerer dog, at indsatsen er uændret fra 2008 til 2009.

Københavns Kommune fremstår med en stigning på 4,6 % på hovedkonti og et fald på 2,6 % på underkonti. Samtidig skal det jævnføres, at Københavns Kommune ikke har budgetlagt på en række underkonti. Indsatsen vurderes i forlængelse heraf kvalitativt til at være forbedret (jf. kapitel 3).

Århus Kommunes budgettal viser en samlet stigning i indsatsen over for socialt udsatte på 3,7 % (hovedkonti) og 7,3 % (underkonti). Dette er i overensstemmelse med Kommunens overordnede vurdering af indsatsen, som fremgår af kapitel 3.

2.6.2 Mellemstore kommuner

I tabel 2.6 vises den procentvise ændring fra 2008 til 2009 på de enkelte konti i de syv mellemstore kommuner.

Tabel 2.6: Samlede udgiftsstigninger/-fald mellem 2008 og 2009 i procent på de udvalgte konti							
<i>Mellemstore kommuner</i>							
Konto nr.	Esbjerg	Frederiksberg	Randers	Herning	Gentofte	Guldborgsund	Frederikshavn
5.38.42	-0,2 %	3,4 %	15,2 %	-3,2 %	N.A.	N.A.	76,1 %
5.38.42.001	-1,0 %	-0,7 %	3,5 %	-0,6 %	N.A.	-39,3 %	85,4 %
5.38.42.002	23,7 %	-	133,0 %	2,9 %	0,0 %	-32,0 %	-7,2 %
5.38.44	10,0 %	-29,1 %	-4,0 %	0,3 %	145,1 %	-	51,0 %
5.38.44.001	10,0 %	-97,9 %	-	0,3 %	-0,3 %	-	N.A.
5.38.44.002	-	-	-4,0 %	0,7 %	-	-	-1,7 %
5.38.44.003	14,6 %	-	-4,0 %	-	N.A.	-	-1,5 %
5.38.45	-1,4 %	-5,2 %	-2,5 %	-3,3 %	-0,2 %	3,4 %	173,5 %
5.38.45.001	2,4 %	-0,5 %	-2,5 %	-3,6 %	-0,2 %	-	N.A.
5.38.45.002	-6,7 %	-35,8 %	-2,5 %	-0,6 %	-	0,2 %	31,3 %
5.38.45.003	-	-	-2,5 %	-	-	-	-1,7 %
5.38.45.004	-	-	-	-	-	-	-
5.38.45.092	N.A.	-	-	N.A.	-	N.A.	-
5.38.50	-4,9 %	4,1 %	2,1 %	20,9 %	18,4 %	3,0 %	25,2 %
5.38.50.001	-	-	2,2 %	-0,5 %	-	139,6 %	72,0 %
5.38.50.003	-3,3 %	19,2 %	-	-7,7 %	11,6 %	-4,9 %	0,9 %
5.38.52	-2,5 %	-6,2 %	-1,3 %	-1,4 %	335,0 %	68,1 %	14,9 %
5.38.52.001	-0,1 %	-0,1 %	0,5 %	55,1 %	-	-73,9 %	227,9 %

Tabel 2.6: Samlede udgiftsstigninger/-fald mellem 2008 og 2009 i procent på de udvalgte konti							
Mellemstore kommuner							
5.38.52.003	-0,8 %	-0,5 %	-1,4 %	2,4 %	N.A.	N.A.	-0,4 %
5.38.53	-0,6 %	38,5 %	-0,2 %	168,1 %	5,7 %	-54,1 %	3,3 %
5.38.53.002	-0,4 %	-2,1 %	-0,2 %	-0,8 %	5,6 %	N.A.	0,6 %
5.38.58	-0,5 %	6,0 %	-0,2 %	-6,6 %	40,5 %	-2,5 %	-1,9 %
5.38.58.001	N.A.	-	-0,2 %	-	-	550,2 %	-0,2 %
5.38.58.003	-	-	-	-	-	-	-
5.38.59	1,2 %	7,3 %	-0,3 %	-3,0 %	45,2 %	-13,3 %	5,7 %
5.38.59.001	-94,8 %	-	-0,2 %	-3,3 %	10,7 %	-	10,6 %
5.38.59.003	-	-	-0,5 %	-	-	-	-
I alt hovedkonti – ukorrigerede	-2,3 %	1,7 %	0,3 %	1,3 %	37,0 %	4,7 %	20,7 %
I alt underkonti – ukorrigerede	-0,6 %	2,2 %	0,3 %	-0,2 %	26,4 %	18,3 %	38,2 %
I alt hovedkonti – Korrigerede	-2,3 %	1,7 %	0,3 %	1,3 %	37,2 %	-5,4 %	20,7 %
I alt underkonti – Korrigerede	-0,6 %	3,1 %	0,3 %	-0,2 %	8,3 %	35,1 %	34,8 %

Kilde: Oxford Research 2008
Bemærkning: Blanke felter = Kontoen benyttes ikke af den pågældende kommune
Bemærkning: NA = Negative udgifter eller nul i 2008 eller 2009, som gør, at procenttallet ikke udregnes.
Bemærkning: Grå felter = Forhold omkring konti, som gør, at procenttallet ikke er udtryk for ændring i indsatsen. I den ukorrigerede total er de grå felter medregnet, mens de er udeladt i totalen med titlen "korrigerede". De grå felter indgår ikke i beregninger til andre tabeller i dette kapitel. Årsagen til de grå felter kan ses i bilag A.
Alle procentsatser er her angivet i faste 2008-priser.

Som tabellen viser, vil der for en række af de mellemstore kommuner kun være tale om relativt små ændringer fra 2008 til 2009. Den største ændring forekommer for Frederikshavn Kommune, hvor der både er tale om en markant stigning på hovedkonti (20,7 %) og underkonto (34,8 %). Af kommunens kvalitative vurdering fremgår det imidlertid, at der er tale om en opjustering af budgettet, som ifølge kommunen ikke har lige så stor betydning for indsatsen, som budgettallene kunne indikere. Siden kommunalreformen har Frederikshavn Kommune haft budgetoverskridelser, som der nu er korrigeret for i budgetterne.

Gentofte Kommune har en budgetstigning på hovedkonti på 37,2 %. Denne stigning knytter sig særligt til konto 5.38.44 og 5.38.52. Årsagen til udgiftsstigningen er hovedsagligt, at der på flere områder budgetteres anderledes, om end mere præcist nu, end tidligere. Der er kun i mindre omfang tale om en kvalitativ opjustering af indsatsen i kommunen.

Tilsvarende gør det sig gældende, at Guldborgsund Kommunes samlede stigning på underkonti (35,1 %) ikke er suppleret med tilsvarende kvalitative udsagn om en stigning i indsatsen over for socialt udsatte.

2.6.3 Små kommuner

Af tabel 2.7 fremgår de procentvise ændringer fra 2008 til 2009 på de enkelte konti i de 13 små kommuner.

Tabel 2.7: Samlede udgiftsstigninger/-fald mellem 2007 og 2008 i procent på de udvalgte konti
Små kommuner

Konto nr.	Kalundborg	Fredericia	Ballerup	Thisted	Favrskov	Ikast-Brande	Vesthimmerland	Ringsted	Allerød	Kerteminde	Morsø	Solrød	Ishøj
5.38.42	-22,6 %	0,5 %	32,4 %	-38,4 %	0,1 %	51,9 %	591,7 %	N.A.	N.A.	274,8 %	-14,0 %	4,2 %	-8,3 %
5.38.42.001	-48,4 %	-48,7 %	0,6 %	-21,9 %	0,0 %	-19,1 %	591,7 %	N.A.	-1,8 %	274,8 %	-14,1 %	N.A.	31,7 %
5.38.42.002	4,8 %	N.A.	35,2 %	-0,4 %	0,6 %	19,6 %	-	N.A.	-1,1 %	-	-4,5 %	0,6 %	10,0 %
5.38.44	0,3 %	-12,3 %	9,3 %	-0,7 %	5,0 %	-0,7 %	31,4 %	-13,7 %	0,6 %	-1,5 %	-6,2 %	-26,6 %	70,8 %
5.38.44.001	15,9 %	-	-	-4,5 %	-0,1 %	-	-82,5 %	0,8 %	-1,1 %	-1,5 %	-0,2 %	0,1 %	118,6 %
5.38.44.002	-0,2 %	-53,9 %	-	-0,6 %	44,2 %	-	N.A.	-1,0 %	N.A.	-	-26,9 %	-37,8 %	-
5.38.44.003	-0,4 %	-	9,3 %	-4,5 %	-4,6 %	-	N.A.	-17,5 %	-1,1 %	-	-	0,3 %	N.A.
5.38.45	-0,9 %	-0,7 %	-4,0 %	7,3 %	3,8 %	126,0 %	-1,0 %	-2,1 %	-36,2 %	1,2 %	-1,4 %	-15,6 %	-10,6 %
5.38.45.001	0,6 %	-	2,5 %	6,7 %	10,3 %	-	-1,0 %	-3,4 %	-36,2 %	1,2 %	-0,2 %	0,0 %	-30,5 %
5.38.45.002	-37,7 %	-	-33,8 %	-0,5 %	-10,2 %	126,0 %	-	0,8 %	-	-	-	-27,8 %	N.A.
5.38.45.003	-0,2 %	-	-	496,0 %	-0,7 %	-	-	-	-	-	-	-	N.A.
5.38.45.004	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5.38.45.092	N.A.	N.A.	-	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	-	-
5.38.50	-6,1 %	2,4 %	15,1 %	14,0 %	42,8 %	-20,2 %	0,0 %	-43,0 %	-1,4 %	1,6 %	4,6 %	1,3 %	9,2 %
5.38.50.001	-	N.A.	N.A.	-0,2 %	-	N.A.	-	-	-	-11,7 %	-	0,0 %	9.745,0 %
5.38.50.003	-1,9 %	-3,3 %	12,1 %	12,9 %	39,2 %	-14,6 %	0,0 %	0,8 %	-1,2 %	116,7 %	-	0,2 %	-4,9 %
5.38.52	0,0 %	-1,9 %	2,3 %	-4,7 %	-65,0 %	4,4 %	N.A.	-6,0 %	5,8 %	0,6 %	20,6 %	12,3 %	158,9 %
5.38.52.001	-0,4 %	-0,1 %	2,8 %	-4,3 %	N.A.	4,4 %	N.A.	-0,2 %	-1,2 %	0,6 %	-	0,1 %	66,8 %
5.38.52.003	-	-1,7 %	0,2 %	-77,8 %	N.A.	-	-	0,3 %	-1,2 %	-	-	0,1 %	-3,0 %
5.38.53	-8,1 %	-2,5 %	-3,4 %	30,6 %	-2,0 %	360,9 %	-0,8 %	0,4 %	-14,8 %	0,4 %	-28,5 %	-8,7 %	12,3 %
5.38.53.002	0,8 %	-1,6 %	-6,1 %	1,9 %	-4,5 %	360,9 %	-0,8 %	0,3 %	-16,1 %	0,8 %	-28,5 %	-	14,0 %
5.38.58	7,0 %	-31,6 %	-9,8 %	-2,4 %	40,5 %	-94,2 %	-	-6,7 %	-1,3 %	-11,5 %	-19,9 %	2,7 %	4,1 %
5.38.58.001	9,5 %	-	-49,6 %	-8,8 %	-	N.A.	-	-3,4 %	-	-	-	-	6,1 %
5.38.58.003	-	-	-	-	-	-49,3 %	-	-	-	-	-	-	-
5.38.59	0,4 %	-2,4 %	-7,2 %	1,8 %	-33,8 %	-73,6 %	-	-1,0 %	-0,8 %	4,6 %	N.A.	12,1 %	2,1 %
5.38.59.001	-0,8 %	-	-21,6 %	2,8 %	-	-37,9 %	-	-	-	-	-	-	-7,7 %
5.38.59.003	-	-	-	-	-	-78,9 %	-	-	-	-	-	-	-
I alt hovedkonti ukorrigerede	-2,8 %	-0,9 %	3,9 %	5,8 %	4,6 %	-28,3 %	4,8 %	-18,2 %	-2,7 %	1,5 %	-3,9 %	0,4 %	24,6 %
I alt underkonti ukorrigerede	-0,6 %	-8,6 %	10,3 %	-2,5 %	15,7 %	-29,9 %	4,8 %	4,5 %	-7,4 %	1,8 %	-7,9 %	-3,5 %	7,4 %
I alt hovedkonti korrigerede	-2,8 %	-0,9 %	-2,4 %	5,8 %	4,6 %	-28,3 %	1,5 %	-19,0 %	-1,9 %	1,5 %	-2,1 %	0,4 %	24,6 %
I alt underkonti korrigerede	-0,6 %	-3,8 %	2,7 %	-2,5 %	23,6 %	-6,5 %	-4,3 %	-1,9 %	-7,6 %	-6,2 %	-7,8 %	-3,5 %	6,2 %

Kilde: Oxford Research 2008

Bemærkning: Blanke felter = Kontoen benyttes ikke af den pågældende kommune. NA = Negative udgifter eller nul i 2008 eller 2009, som gør, at procenttallet ikke udregnes. Grå felter = Forhold omkring konti, som gør, at procenttallet ikke er udtryk for ændring i indsatsen. I den ukorrigerede total er de grå felter medregnet, mens de er udeladt i totalen med titlen "korrigerede". Alle procentsatser er her angivet i faste 2008-priser.

Overordnet set sker der ikke store budgetmæssige ændringer i de små kommuner fra 2008 til 2009.

Kun Favrskov, Ikast-Brande, Ringsted og Ishøj Kommuner skiller sig ud med relativt store ændringer. I Favrskov Kommune sker der en budgetstigning på 23,6 % på underkonti. Samme stigning ses dog ikke på hovedkonti i Favrskov Kommune. Ifølge den kvalitative vurdering fra kommunen er der ikke tale om en udvidet indsats.

I Ikast-Brande Kommune sker der på hovedkontoniveau et fald på 28,3 %. Dette fald modsvares dog ikke på underkontoniveau, idet der her er tale om et fald på 6,5 %. Faldet på hovedkonti ser derfor ud til at være knyttet til andre grupper end socialt udsatte. Dette bekræftes i den kvalitative vurdering, hvor kommunen påpeger, at indsatsen er uændret.

I Ringsted og Ishøj Kommuner finder de markante ændringer også sted på hovedkonti. I Ringsted Kommune er der tale om et samlet fald på 19,0 %, der i høj grad skyldes budgetfaldet på konto 5.38.50 (Længerevarende tilbud for personer med særlige sociale problemer). Af den kvalitative vurdering fra kommunen fremgår det, at der vil blive tale om serviceforringelser over for gruppen af sindslidende.

I modsætning hertil sker der en betydelig stigning på 24,6 % i Ishøj Kommune på hovedkonti. Af budgettallene fremgår det, at der er tale om særlige budgetstigninger på konto 5.38.44 og 5.38.52. Af den kvalitative vurdering påpeges det imidlertid, at der hverken er tale om øget indsats på alkoholmisbrugerområdet eller over for gruppen af sindslidende, som de to hovedkonti bl.a. henfører til. Selvom det ikke fremgår af de samlede budgettal på underkonti for Ishøj Kommune, påpeges det yderligere af den kvalitative vurdering, at kommunens øgede indsats særligt vedrører gruppen af hjemløse.

2.7 Udviklingen inden for indsatsområder

I dette afsnit er hovedkonti og underkonti opdelt efter, hvilket indsatsområde kontiene er relateret til. Kontiene er inddelt efter seks indsatsområder:

- Stofmisbrug
- Alkoholmisbrug
- Botilbud for sindslidende
- Botilbud til hjemløse
- Botilbud til voldsramte/voldstruede
- Øvrige indsatsområder

Opdelingen er sket i samarbejde med Rådet for Socialt Udsatte.

En konto kan rette sig mod flere indsatsområder og kan derfor være anført i mere end én tabel.

For hvert område vises udviklingen mellem 2008 og 2009 for de hovedkonti og underkonti, der er relateret til indsatsen.

Årsagen til, at der ikke vises et samlet beløb for såvel hovedkonti som underkonti, er, at underkonti i forvejen indgår i beløbet på hovedkonti.

2.7.1 Stofmisbrug

Tabel 2.8 viser udviklingen i konti relateret til stofmisbrugsområdet.

Tabel 2.8: Indsats på konti relateret til stofmisbrugsområdet						
Niveau	Konto nr.	Beskrivelse	Nettobud- get 2008 (1.000 kr.)	Nettobud- get 2009 (1.000 kr.)	Ændring i kroner (1.000 kr.)	Ændring i pro- cent
Hoved- konto	5.38.45 (n=24)	Behandling af stofmisbrugere, Serviceloven § 101 og Sundhedslovens § 142 (Relateret til udsatte grupper)	439.245	427.764	-11.481	-2,6 %
Under- konti	5.38.45.001 (n=17)	Dagbehandling af over 18-årige stofmisbrugere	125.650	121.955	-3.695	-2,9 %
	5.38.45.002 (n=14)	Døgndagbehandling af over 18-årige stofmisbrugere	44.505	45.424	920	2,1 %
	5.38.45.003 (n=6)	Dagbehandling af under 18-årige stofmisbrugere	20.530	20.163	-366	-1,8 %
	5.38.45.004 (n=0)	Døgndagbehandling af under 18-årige stofmisbrugere	0	0	0	0 %
	5.38.45.092 (n=0)	Egenbetaling for ophold på § 163, stk. 2 boformer	0	0	0	0 %
	Total underkonti			190.684	187.542	-3.142

*Kilde: Oxford Research 2008
Alle procentsatser er her angivet i faste 2008-priser.*

Tabellen viser kun mindre ændringer fra 2008 til 2009. Det gælder hovedkonto 5.38.45 såvel som de tilknyttede underkonti. Samlet set er der tale om et mindre fald på 2,6 % på hovedkontoen og 1,6 % på de samlede underkonti.

Af den kvalitative analyse (kapitel 3) fremgår det, at cirka halvdelen af kommunerne i undersøgelsen melder om en uændret indsats i 2009, mens den anden halvdel forventer en større indsats.

2.7.2 Alkoholmisbrug

Tabel 2.9 viser udviklingen i konti relateret til alkoholmisbrugsområdet.

Tabel 2.9: Indsats på konti relateret til alkoholmisbrugsområdet						
Niveau	Konto nr.	Beskrivelse	Nettobud- get 2008 (1.000 kr.)	Nettobud- get 2009 (1.000 kr.)	Ændring i kroner (1.000 kr.)	Ændring i %
Hoved- konto	5.38.44 (n=23)	Alkoholbehandling og behandlingshjem for alkoholskadede, sund- hedslovens § 141 (Rela- teret til udsatte grupper)	123.063	124.210	1.147	0,9 %
Under- konti	5.38.44.001 (n=14)	Dagbehandlingstilbud	25.261	25.234	-27	-0,1 %
	5.38.44.002 (n=11)	Døgntilbud	9.463	9.837	373	3,9 %
	5.38.44.003 (n=10)	Ambulant behandling	13.473	13.094	-379	-2,8 %
	Total underkonti		48.197	48.165	-32	-0,1 %
<i>Kilde: Oxford Research 2008 Alle procentsatser er her angivet i faste 2008-priser.</i>						

Tabellen viser, at der på hovedkontoniveau ikke er nogen særlig ændring i de afsatte midler til indsatsen over for alkoholmisbrug. På underkontoniveau ses et minimalt fald på konto 5.38.44.001 (Dagbehandlingstilbud til alkoholmisbrugere) på 0,1 %. På 5.38.44.002 (Alkoholbehandling døgntilbud) er der en stigning på 3,9 %, mens der på konto 3.38.44.003 (alkoholbehandling, ambulant) er et fald på 2,8 %. Alt i alt er der på underkontoniveau stort set tale om status quo med et fald på 0,1 % fra 2008 til 2009.

Resultaterne stemmer overens med resultaterne af den kvalitative analyse (se kapitel 3). Denne viser, at indsatsen over for alkoholmisbrugere generelt er uændret fra 2008 til 2009.

2.7.3 Botilbud for sindslidende

Tabel 2.10 viser udviklingen i konti relateret til botilbud for sindslidende.

Tabel 2.10: Indsats på konti relateret til botilbud for sindslidende						
Niveau	Konto nr.	Beskrivelse	Nettobud- get 2008 (1.000 kr.)	Nettobud- get 2009 (1.000 kr.)	Ændring i kroner (1.000kr.)	Ændring i %
Hoved- konti	5.38.52 (n=22)	Botilbud til midlertidigt ophold, Serviceloven § 107 (Ikke kun relateret til udsatte grupper)	617.195	640.120	22.926	3,7 %
	5.38.53 (n=23)	Kontaktperson og ledsagerordninger, Serviceloven §§ 45 og 97-99 (Ikke kun relateret til udsatte grupper)	137.112	134.346	-2.766	-2,0 %
	Total hovedkonti		754.307	774.467	20.160	2,7 %
Under- konti	5.38.52.003 (n=13)	Midlertidigt botilbud for sindslidende	140.370	135.711	-4.658	-3,3 %
	5.38.53.002 (n=19)	Støtte- og kontaktpersonordning for sindslidende (§ 99)	66.361	65.803	-558	-0,8 %
	Total underkonto		206.730	201.514	-5.216	-2,5 %

*Kilde: Oxford Research 2008
Alle procentsatser er her angivet i faste 2008-priser.*

Som det fremgår af tabellen, sker der på hovedkonto 5.38.52 og 5.38.53 henholdsvis en stigning på 3,7 % og et fald på 2,0 %. Samlet set er der en stigning for de to konti på 2,7 %. På underkontoniveau sker der et fald på 3,3 % på konto 5.38.52.003, som retter sig mod tilbud til midlertidigt ophold for sindslidende. På konto 3.38.53.002 (Støtte- og kontaktpersoner til sindslidende, misbrugere og personer med særlige sociale problemer) er der ligeledes tale om et fald, dog kun 0,8 %. Det samlede fald på underkontoniveau er 2,5 %. Alt i alt er der tale om mindre ændringer fra 2008 til 2009.

Disse resultater stemmer overens med resultaterne af den kvalitative analyse, som viser, at indsatsen over for sindslidende generelt er uændret i 2009 i forhold til 2008. Læs mere herom i kapitel 3.

2.7.4 Botilbud til hjemløse

Tabel 2.11 viser udviklingen i konti relateret til botilbud til hjemløse.

Niveau	Konto nr.	Beskrivelse	Nettobudget 2008 (1.000 kr.)	Nettobudget 2009 (1.000 kr.)	Ændring i kroner (1.000 kr.)	Ændring i %
Underkonto	5.38.42.001 (n= 17)	Botilbud for personer med særlige sociale problemer (§ 110)	159.447	153.709	-5.738	-3,6 %

*Kilde: Oxford Research 2008
Alle procentsatser er her angivet i faste 2008-priser.*

På underkontoniveau er der et mindre faldt på 3,6 %, som knytter sig til botilbud for personer med særlige sociale problemer (konto 5.38.42.001).

Af den kvalitative analyse i kapitel 3 fremgår det dog, at der i forbindelse med Velfærdsministeriets oplæg til en hjemløsestrategi er kommet øget fokus på området. De deltagende kommuner har store forventninger til dette arbejde, som dog tidligst vil få effekt i 2010. En række kommuner har desuden iværksat større tiltag over for gruppen af hjemløse via puljemidler, som ikke er med i budgetanalysen.

2.7.5 Botilbud til voldsramte/voldstruede

Tabel 2.12 viser udviklingen i konti relateret til botilbud til voldsramte/voldstruede.

Niveau	Konto nr.	Beskrivelse	Nettobudget 2008 (1.000 kr.)	Nettobudget 2009 (1.000 kr.)	Ændring i kroner (1.000 kr.)	Ændring i %
Hovedkonti	5.38.42 (n= 19)	Botilbud for personer med særlige sociale problemer, Servicelovens §§ 109 og 110 (Relateret til udsatte grupper)	209.566	218.671	9.106	4,3 %
Underkonto	5.38.42.002 (n= 18)	Kvindekrisecentre (§ 109)	33.180	34.211	1.031	3,1 %

*Kilde: Oxford Research 2008
Alle procentsatser er her angivet i faste 2008-priser.*

Af tabellen fremgår det, at der på hovedkonto 5.38.42 sker en mindre stigning på 4,3 %. Ligeledes ses der på underkontoen 5.38.42.002 (kvindekrisecentre) en stigning på 3,1 %.

Resultaterne er i overensstemmelse med resultaterne af den kvalitative analyse (se kapitel 3), som viser, at indsatsen over for voldsramte/voldstruede overordnet set er uændret fra 2008 til 2009. En række kommuner nævner dog, at det er vanskeligt at budgettere præcist på området. Det skyldes selvmøderprincippet, som betyder, at kommunerne er forpligtede til at yde hjælp til alle, der henvender sig og optages på et hvilket som helst kvindekrisecenter. Enkelte kommuner forventer således budgetoverskridelser som følge af en nylig konstateret stigning i målgruppen.

2.7.6 Øvrige indsatser

Tabel 2.13 viser udviklingen i konti relateret til en række øvrige indsatser over for socialt udsatte grupper.

Tabel 2.13: Indsats på konti relateret til øvrige indsatser						
Niveau	Konto nr.	Beskrivelse	Nettobudget 2008 (1.000 kr.)	Nettobudget 2009 (1.000 kr.)	Ændring i kroner (1.000 kr.)	Ændring i %
Hovedkonti	5.38.42 (n=19)	Botilbud for personer med særlige sociale problemer, Servicelovens §§ 109 og 110 (Relateret til udsatte grupper)	209.566	218.671	9.106	4,3 %
	5.38.50 (n= 21)	Botilbud for længerevarende ophold, Serviceloven § 108 (Ikke kun relateret til udsatte grupper)	1.437.988	1.519.769	81.782	5,7 %
	5.38.52 (n= 22)	Botilbud til midlertidigt ophold, Serviceloven § 107 (Ikke kun relateret til udsatte grupper)	617.195	640.120	22.926	3,7 %
	5.38.58 (n= 22)	Beskyttet beskæftigelse, Serviceloven § 103 (Ikke kun relateret til udsatte grupper)	200.476	190.893	-9.582	-4,8 %
	5.38.59 (n= 22)	Aktivitets- og samværstilbud, Serviceloven § 104 (Ikke kun relateret til udsatte grupper)	429.667	417.615	-12.051	-2,8 %
	Total hovedkonto			2.894.891	2.987.070	92.179,65
Underkonti	5.38.50.001 (n= 8)	Længerevarende botilbud for personer med særlige sociale problemer	83.978	117.432	33.454	39,8 %
	5.38.50.003 (n= 17)	Midlertidigt botilbud for sindslidende	407.938	402.337	-5.601	-1,4 %
	5.38.52.001 (n= 15)	Midlertidigt botilbud for personer med særlige sociale problemer	153.040	163.301	10.262	6,7 %
	5.38.58.001 (n= 9)	Beskyttet beskæftigelse til personer med særlige sociale problemer	29.928	33.522	3.594	12,0 %
	5.38.58.003 (n= 1)	Beskyttet beskæftigelse til personer under stofmisbrugsbehandling	1.103	560	-543	-49,3 %
	5.38.59.001 (n= 12)	Aktivitets- og samværstilbud til personer med særlige sociale problemer	95.059	102.984	7.925	8,3 %
	5.38.59.003 (n= 2)	Aktivitets- og samværstilbud til personer under stofmisbrugsbehandling	8.841	6.625	-2.216	-25,1 %
	Total underkonto			779.886	826.760	46.874

*Kilde: Oxford Research 2008
Alle procentsatser er her angivet i faste 2008-priser.*

Konti som fremgår af tabel 2.13 vedrører indsatser, der ikke nødvendigvis kan placeres entydigt i nærværende kapitels øvrige afsnit. Tabellen fungerer derved, i et vist omfang, som en opsamlingsstabel, der har fokus på særlige former for botilbud, aktivitets- og samværstilbud samt beskyttet beskæftigelse.

På hovedkonti sker der en stigning på 3,2 % mens der på underkonti sker en stigning på 6,0 % fra 2008 til 2009.

Konto 5.38.58.001 omhandler længerevarende botilbud for personer med særlige sociale problemer. Her ses en samlet stigning på 39,8 % for de otte kommuner, der opererer med denne konto. Konto 5.38.58.003 (Beskyttet beskæftigelse til personer under stofmisbrugsbehandling) viser et fald på 49,3 %. Ikast-Brande Kommune er imidlertid den eneste kommune, som har budgetteret på denne underkonto. Der er således tale om en ændring af et mindre beløb i en enkelt kommune og ikke en generel tendens blandt kommunerne. Konto 5.38.59.003 (Aktivitets- og samværstilbud til personer under stofmisbrugsbehandling) viser ligeledes et fald på 25,1 % i 2009. Også her skal det bemærkes, at kun to kommuner har budgetteret på kontoen (Randers Kommune og Københavns Kommune). At få kommuner har budgetteret på en given konto kan ikke nødvendigvis tages som udtryk for at området, som kontoen dækker over, generelt ikke prioriteres i de deltagende kommuner. Dette kan også være udtryk for forskellig konteringspraksis i kommunerne eller et resultat af den gennemførte korrigerende af tallene (jf. afsnit 2.2).

På områderne for botilbud til midlertidigt ophold, beskyttet beskæftigelse samt aktivitets- og samværstilbud til personer med særlige sociale problemer er der tale om mindre stigninger på henholdsvis 6,7 %, 12 % og 8,3 %. På konto 5.38.50.003 (Midlertidigt botilbud for sindslidende) ses et lille fald på 1,4 %.

Kapitel 3. Overordnet kvalitativ vurdering

Formålet med dette kapitel er at supplere budgetanalyserne med en overordnet kvalitativ vurdering af udviklingen i indsatsen over for socialt udsatte grupper. Mere specifikt af-dækker interviewene indsatsen over for stofmisbrugere, alkoholmisbrugere, prostituerede, hjemløse, sindslidende samt voldsramte og voldstruede.

Det er nødvendigt at inddrage den kvalitative vurdering i billedet af kommunernes indsats over for socialt udsatte grupper. Det skyldes, at den kommunale indsats ikke i alle tilfælde vil være afspejlet i budgetterne. Den kvalitative vurdering bidrager således med en overordnet vurdering af ændringerne i indsatsen og belyser årsagen hertil. Derudover giver den kvalitative vurdering indblik i forbedringer af indsatsen, som eksempelvis skyldes omorganiseringer, forbedrede samarbejdsstrukturer eller effektiviseringer, som ikke fremgår af budgetanalysen. Den kvalitative vurdering bidrager således til at tegne et nuanceret billede af indsatsen over for socialt udsatte grupper.

Kapitlet er baseret på telefoninterview med nøglepersoner i de 24 kommuner, der deltager i undersøgelsen. Der er herudover gennemført telefoninterview med repræsentanter for de lokale udsatteråd i Odense, Randers og Aalborg. Der er endvidere etableret et de lokale udsatteråd i Herning, som dog ikke ønsker at deltage i dette års undersøgelse, da det netop er oprettet, og derfor ikke ser sig i stand til at udtale sig endnu.

Der er en begrænsning i interviewformen i og med, at det ikke umiddelbart er muligt at kontrollere de oplysninger, der kommer frem, samt at der ofte vil være en tendens til at fremhæve nye tiltag. Eksempelvis har Oxford Research i forbindelse med tidligere undersøgelser oplevet, at nye tiltag, som blev afdækket i undersøgelsen i 2004, og som således skulle implementeres i løbet af 2005, reelt først blev iværksat i 2006. Dermed indgik tiltagene som nye i såvel undersøgelsen fra 2004 og undersøgelsen fra 2005. På den baggrund er det vigtigt at sammenholde de kvalitative vurderinger med budgetanalysen for at få en samlet indsigt i kommunernes indsats over for socialt udsatte grupper.

Ved læsning af de kvalitative vurderinger skal man således være opmærksom på måden, hvorpå interviewene er gennemført. Der er ikke tale om anonyme interview, men derimod vurderinger, som bliver præsenteret åbent i rapporten for hver kommune i afsnit 3.2. Tilgangen medfører, at det kun er kommunernes egne vurderinger af indsatsen, som kommer til udtryk i rapporten. Hensigten med interviewene med de lokale udsatteråd i Odense, Randers og Aalborg er således at nuancere kommunernes egne vurderinger af indsatsen yderligere.

Kapitlets første afsnit indeholder en sammenfattende vurdering af indsatsen i samtlige 24 deltagende kommuner. Dernæst følger mere detaljerede beskrivelser af de enkelte kommuners indsats over for socialt udsatte grupper. Det bør bemærkes, at kapitlet ikke af-dækker niveauet for indsatsen. Der er udelukkende tale om en vurdering af ændringer i indsatsen fra 2008 til 2009.

3.1 Sammenfatning af indsatsen på tværs af de 24 kommuner

De kvalitative interview viser, at ca. 2/3 af de deltagende kommuner vurderer, at den overordnede indsats i 2009 på det sociale område vil være uændret i forhold til 2008, mens ca. 1/3 af de deltagende kommuner vurderer, at indsatsen vil blive større. Tendensen fremgår endvidere af nedenstående tabel 3.1, hvor ændringer i indsatsen er angivet med pile.

Tabel 3.1: Vurdering af ændringen i kommunernes indsats fra 2008 til 2009

Kommune	Overordnet	Stofmisbrugere	Alkoholmisbrugere	Prostituerede	Hjemløse	Sindslidende	Voldsramte/Voldstruede
Allerød Kommune	↔	↔	↔	0	0	↑	↔
Ballerup Kommune	↔	↔	↔	0	↔	↑	↔
Esbjerg Kommune	↑	↑	↔	0	↑	↔	↑
Favrskov Kommune	↔	↑	↔	↔	↔	↑	↔
Fredericia Kommune	↔	↑	↑	↔	↔	↔	↔
Frederiksberg Kommune	↑	↔	↔	0	↑	↑	↔
Frederikshavn Kommune	↔	↔	↔	0	↔	↑	0
Gentofte Kommune	↑	↑	↑	0	↑	↔	↔
Guldborgsund Kommune	↔	↔	↔	0	↑	↔	↔
Herning Kommune	↑	↑	↑	↔	↑	↔	0
Ikast-Brandeborg Kommune	↑	↑	↑	↔	↔	↑	0
Ishøj Kommune	↔	↔	↔	0	↑	↔	↔
Kalundborg Kommune	↔	↔	↑	0	↓	↔	↔
Kerteminde Kommune	↔	↔	↔	↔	↔	↔	0
Københavns Kommune	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑
Morsø Kommune	↔	↔	↔	0	↔	↔	↔
Odense Kommune	↔	↔	↔	0	↔	↔	↔
Randers Kommune	↔	↑	↔	↔	↑	↔	↔
Ringsted Kommune	↔	↔	↔	0	↑	↓	↔
Solrød Kommune	↔	↑	↑	0	0	↑	0
Thisted Kommune	↑	↑	↑	0	↑	↔	↔
Vesthimmerlands Kommune	↔	↔	↔	0	↔	↔	↔
Aalborg Kommune	↔	↑	↑	0	↔	↔	↔
Århus Kommune	↑	↑	↔	↑	↑	↔	↑

*Kilde: Oxford Research 2008
Tabellen er baseret på interview med nøglepersoner i kommunerne.*

I det følgende præsenteres den overordnede kvalitative vurdering af indsatsen over for de enkelte målgrupper i denne undersøgelse.

3.1.1 Indsatsen over for stofmisbrugere

11 af de 24 kommuner i undersøgelsen melder om en forbedret indsats over for stofmisbrugere i 2009, mens de øvrige kommuner vurderer, at indsatsen vil være uændret i forhold til 2008. Flere kommuner oplever en stigning i målgruppen. Nogle har taget højde for dette i budgettet, mens en enkelt allerede nu forventer budgetoverskridelser som følge af behandlingsgarantien på området.

Nogle kommuner fremhæver, at man har fundet måder, hvorpå indsatsen kan forbedres inden for den samme budgetramme. Det sker i høj grad gennem øget samarbejde og koordinering mellem de forskellige former for behandling og tilbud til borgerne. Kommunalreformen har medvirket til at gøre samarbejdsrelationer og processer mere synlige.

Der nævnes en række initiativer til en mere individuel tilrettelæggelse af behandlingstilbud – fx gennem afklarende forundersøgelser eller screeninger, eller, for de mindre kommuners vedkommende, ved at tilbyde behandling i lokalområdet frem for i de større byer.

Esbjerg og Århus kommuner overvejer pt. at indgå i forsøg med lægeordineret heroin. Såfremt dette vedtages politisk, vil indsatsen i de to kommuner være væsentligt større i 2009 end i 2008.

3.1.2 Indsatsen over for alkoholmisbrugere

Indsatsen over for alkoholmisbrugere følger generelt indsatsen over for stofmisbrugere, idet mange kommuner sammentænker indsatsen på tværs af de to misbrugsformer. Indsatsen på området forventes dog i højere grad at være uændret i forhold til stofmisbrugsområdet. Det kan hænge sammen med, at der er større politisk fokus på stofmisbrugsområdet.

3.1.3 Indsatsen over for prostituerede

Overordnet set er indsatsen over for prostituerede relativt begrænset, idet mange kommuner ikke opererer med prostituerede som en særskilt gruppe. Det skyldes primært, at mange af de mindre kommuner ikke opfatter prostitution som et socialt problem i kommunen. Derfor synes der ikke at være behov for en målrettet indsats over for denne gruppe af socialt udsatte. Flere kommuner påpeger dog, at prostitution i mange tilfælde ikke er et isoleret problem for den enkelte, men ofte vil være knyttet til misbrug eller andre former for udsathed. Hvis kommunen får kendskab til prostitution, er det således oftest som led i andre former for indsatser eller behandling. I de større kommuner er der dog en tendens til øget fokus på problemet og øgede bevillinger til hjælpeorganisationer.

3.1.4 Indsatsen over for hjemløse

På hjemløseområdet er der i knap halvdelen af kommunerne i undersøgelsen tale om en styrket indsats i 2009, mens indsatsen for de øvrige vedkommende vil være uændret – med en enkelt undtagelse.

Opprioriteringen af området skyldes bl.a. et øget fokus fra Velfærdsministeriets side. En række kommuner har således fået midler til at styrke indsatsen over for hjemløse, ligesom Ministeriet har taget initiativ til etablering af en hjemløsestrategi i samarbejde med otte kommuner, hvoraf fire indgår i nærværende undersøgelse. Strategiarbejdet forventes dog først at få effekt i 2010.

En række kommuner fremhæver, at man i 2008 har igangsat opsøgende aktiviteter over for gruppen af hjemløse i form af forskellige teams, der kan arbejde på tværs af systemet og sørge for en koordineret indsats, idet hjemløshed ofte bare er ét af mange problemer.

3.1.5 Indsatsen over for sindslidende

Indsatsen over for sindslidende er i de fleste kommuner uændret i 2009. I kommuner, hvor indsatsen styrkes, er der hovedsageligt tale om flere botilbud. Stabiliteten på området kan ses i lyset af en generel opkvalificering af indsatsen på området i 2008, hvor der i en række kommuner skete omstruktureringer som led i et forsøg på at effektivisere og skabe mere helhedsorienterede indsatser.

3.1.6 Indsatsen over for voldsramte og voldstruede

Indsatsen over for voldsramte og voldstruede vil overordnet set være uændret i 2009. De fleste kommuner har efter strukturreformen indgået samarbejdsaftaler med kvindekrisecentre, der drives som selvejende institutioner. Selvmøderprincippet på området betyder, at kommunerne er forpligtede til at betale for alle borgere, der henvender sig og optages på et krisecenter – en beslutning, der træffes af lederen på det pågældende sted. Området er således reguleret af efterspørgslen, men der er i de fleste kommuner tale om en begrænset indsats.

I det følgende beskrives udviklingen detaljeret for de 24 kommuner, der deltager i undersøgelsen.

3.2 Den kommunale vurdering af indsatsen over for socialt udsatte

Dette afsnit indeholder beskrivelser af udviklingen i den sociale indsats over for udsatte grupper i de kommuner, som er inkluderet i undersøgelsen. Beskrivelserne bygger på kvalitative telefoninterview med ledende nøglepersoner med specifik viden om de indsatser og grupper, som undersøgelsen handler om.

3.2.1 Allerød Kommune

På alkohol- og stofmisbrugsområdet har Allerød Kommune en samarbejdsaftale med Nordsjællands Misbrugscenter, hvor man køber det nødvendige antal pladser. Vurderingen er, at det har betydet en forbedret og mere koordineret indsats end før kommunalreformen. Indsatsen vurderes uændret i 2009 – dog er der tendenser til en stigning i målgruppen, hvilket vil føre til et øget forbrug. Kommunen følger altid Misbrugscentrets anbefalinger. Der forventes et overforbrug i 2008 som følge heraf.

Man har ikke kendskab til prostituerede i kommunen og derfor ingen særlig indsats. Det samme gælder hjemløse, hvor kommunen dog har kendskab til nogle få. De henvises som regel til Misbrugscentret. Her er der skåret en del akutte afrusnings-pladser i 2009, hvilket kan betyde en forringelse. Allerød Kommune følger udviklingen på området.

Indsatsen over for sindslidende er blevet forstærket i 2008. Fem medarbejdere er flyttet fra Hjemmeplejen til Socialpsykiatrien og arbejder nu med en socialpsykiatrisk bevidsthed, hvilket har gjort det muligt at udsætte flytning fra eget hjem til botilbud for en række borgere. Det betegnes af kommunen som en "solstrålehistorie", der ikke har betydet øgede omkostninger. Den forstærkede indsats vil fortsætte i 2009, hvor et nyt bofællesskab for sindslidende vil stå klart, samtidig med at der er øget politisk fokus på området.

Kommunens indsats over for voldsramte kvinder vurderes uændret fra 2008 til 2009. Kommunen visiterer årligt mellem to og fire voldsramte kvinder til et krisecenter.

3.2.2 Ballerup Kommune

På alkohol- og stofmisbrugsområdet forventes der den samme indsats i 2009 som i 2008. Dog er det specielt svært at estimere indsatsen på alkoholområdet inden for de ambulante tilbud, da der er mange usikre faktorer, der spiller ind på dette område.

Indsatsen over for de hjemløse forventes også at være uændret i 2009 i forhold til 2008. Det er dog vigtigt at pointere, at der på nuværende tidspunkt arbejdes på at opføre et hjemsted for de hjemløse. Projektet er dog i en meget tidlig fase.

Den kommunale indsats i Ballerup over for de sindslidende vil blive større i år 2009 i forhold til 2008. Dette skyldes ændringerne i psykiatrien som følge af de regionale besparelser på området. Dette lægger et væsentligt pres på kommunernes udgifter på området. Med andre ord vil den kommunale finansiering inden for området stige fra 2008 til 2009.

At dømme ud fra budgettallene kunne man umiddelbart være tilbøjelig til at konkludere, at indsatsen over for udsatte grupper vil stige med ca. 18 mio. fra 2008 til 2009 i Ballerup Kommune. Dette er dog langt fra tilfældet. I stedet er de ca. 18 mio. snarere et udtryk for bortfaldet af statslig refusion inden for området for sindslidende [kommunen kompen-

serer for bortfaldet af statslig refusion mellem 2008 og 2009 ved at tilføre midler – jf. afsnit 1.2.1].

3.2.3 Esbjerg Kommune

På stofmisbrugsområdet oplever Esbjerg Kommune en vækst i målgruppen. Da området er underlagt behandlingsgaranti, forventer man således en større indsats i 2009. Det samme gælder alkoholmisbrugsområdet. Kommunen overvejer pt. at deltage i forsøg med lægeordineret heroin. Dette er dog endnu ikke politisk vedtaget. Der sker en løbende tilpasning i forhold til væresteder. Derudover vil der være tale om en kvalitetsforbedring og en aktivitetsudvidelse i forbindelse med, at kommunens sundhedsteam vil få større indflydelse.

Kommunen har ingen særlig indsats over for prostituerede.

Hjemløseområdet er et indsatsområde i 2009. Esbjerg Kommune indgår i et samarbejde med Velfærdsministeriet om en hjemløse-strategi og forventer i den forbindelse at intensivere indsatsen gennem en række aktiviteter. Hvilke er endnu ikke vedtaget, men som eksempler nævnes etablering af skæve boliger, en forkortelse af unges ophold på forsorgshjem samt varige tilbud til borgere, der har været i kontakt med pensionater. Uanset strategien vil kommune tilstræbe et fokus på disse aktiviteter.

I forhold til sindslidende vil indsatsen være uændret i 2009, hvor man vil fokusere på at få stabiliseret de nuværende aktiviteter. Kommunen arbejder med et "isbryder-projekt", der handler om at forbedre samspillet mellem det sociale system og behandlingssystemet i forhold til at give unge sindslidende de rette tilbud på de rette tidspunkter.

For voldsramte/voldstruede fordobles indsatsen i 2009 med en udvidelse af kommunens kvindekrisecenter, herunder ansættelse af en leder samt pædagogisk personale.

3.2.4 Favrskov Kommune

Favrskov Kommune har opprioriteret indsatsen over for gruppen af stofmisbrugere i 2009. Kommunen har tidligere benyttet sig af det regionale tilbud, hvilket betød, at borgere ofte skulle langt væk for at få behandling. I stedet har man nu indgået aftale med Århus Kommune, som sender behandlere til lokalområdet. Med det nye lokale tilbud forventer kommunen at få flere brugere igennem behandling til samme pris. Man vil desuden satse på en forebyggende indsats med en annonce-kampagne og rundture til ungdomsuddannelserne i området. En særlig målgruppe vil være unge med ADHD og lignende lidelser med forbrug af de hurtige stoffer.

På alkoholmisbrugsområdet er indsatsen uændret. De kommunalt ansatte behandlere fortsætter på samme budget og med samme opgaveportefølje.

Lokalrådet har gjort en indsats for at afdække, hvorvidt der var behov for at sætte ind over for prostituerede, men politi og kommune fandt ingen aktuelle sager i målgruppen.

Indsatsen over for hjemløse er uændret i forhold til støttekontaktpersoner. Kommunen har med en kampagne forsøgt at få forsorgshjemmene til at formidle kontakt mellem hjemløse borgere og kommunen med henblik på at lave en handleplan og få iværksat nødvendige indsatser, idet hjemløse ofte har andre problemer. Indtil videre har responsen fra hjemmene været negativ, men kommunen vil fortsat forsøge.

På området for voldsramte/voldstruede er der kommet en udvidelse af loven, der giver børn ret til psykologhjælp. Dette er nu fuldt implementeret i Favrskov Kommune. Krisecentre er blevet opfordret til at formidle kontakt mellem borgere og kommune på samme vis som forsorgshjemmene.

Over for sindslidende er indsatsen uændret i 2009. Favrskov Kommune oplever at få ros fra behandlingsinstitutioner for at være hurtige til at yde socialpsykiatrisk bo-støtte.

Overordnet set er niveauet for udsatte grupper uændret. Dette opleves positivt, da der på en række andre områder har været besparelser.

3.2.5 Fredericia Kommune

Overordnet set er der ikke sket budgetmæssige ændringer i Fredericia Kommune inden for gruppen af socialt udsatte.

Alligevel er der sket omprioriteringer, der særligt har været til fordel for stof- og alkoholmisbrugerne. Prioriteringen af disse grupper skyldes, at der har været en stigning i antallet af personer inden for grupperne. Det er blandt andet blevet et tilbud til alle misbrugere at blive screenet af psykologer og neuropsykologer, hvilket giver mulighed for en mere præcis og individuel behandlingstilrettelæggelse og medicinering. Der er sket en optræning af indsatsen ift. værestederne, hvilket kommer til udtryk ved udvidede åbningstider og flere sociale tilbud. Der er mange private sponsorer, der støtter gruppen af stofmisbrugere, og i Fredericia Kommune er der desuden tradition for en stor andel frivillig arbejdskraft. Indsatsen på misbrugsområdet er fortsat høj i kommunen. Hvor der i de fleste kommuner er 1-2 væresteder, har Fredericia Kommune 3-4 væresteder. På pleje- og omsorgsområdet bruges der flere penge end tidligere, idet nogle af de svageste og mest belastede misbrugere sendes i omsorgsbehandling 3-5 måneder ad gangen.

Yderligere har kommunen oprettet en afdeling i forhold til aktivering, hvor de har ansat en medarbejder til at tage sig af tidligere misbrugere, der ønsker at vende tilbage til arbejdsmarkedet.

Inden for gruppen af prostituerede er indsatsen uændret. Når det gælder gruppen af hjemløse er det omkringliggende kommuner, der tager sig af denne gruppe, da der intet forsorgshjem er i Fredericia.

Der laves en del samarbejde med socialpsykiatrien og behandlingspsykiatrien i forhold til gruppen af sindslidende. Området har været i fokus i 2008, og det er blevet opprioriteret ved blandt andet at skaffe psykiatere udefra, der kunne være behjælpelige med, hvordan man bedst muligt kan etablere et samarbejde til fordel for sindslidende.

3.2.6 Frederiksberg Kommune

På alkohol- og stofmisbrugsområdet forventes der den samme indsats i 2009 som i 2008. På alkoholområdet forventes dog en nedjustering af budgettet for 2009 på ca. 1 mio. som følge af, at man vil hjemtage en større del af alkoholbehandlingen til Frederiksberg Kommune og derved spare nogle driftsomkostninger.

Indsatsen over for hjemløse forventes at stige i 2009 i forhold til 2008. Dette skyldes hovedsageligt, at Frederiksberg Kommune er blevet udvalgt sammen med syv andre kommuner til at få andel i en satspulje på 500 mio. Kommunen er blevet valgt på baggrund af en analyse gennemført af SFI og Rambøll Management, som udpegede otte kommuner, som har specielt brug for støtte på hjemløseområdet.

Den kommunale indsats over for sindslidende vil blive større i 2009 i forhold til 2008. Dette skyldes hovedsageligt, at man har bygget 16 nye boliger for udviklingshæmmede på Pile Allé, som forventes at blive taget i brug ved årsskiftet. Efterfølgende vil man ombygge og modernisere pensionatet Bakkegården for ca. 10 mio. kr. Pengene til moderniseringen er tilvejebragt som følge af en paragraf 108 i serviceloven beslutning.

Til trods for at der er budgetteret med ca. 1 mio. mere på området for voldsramte/voldstruede i 2009 i forhold til 2008, er det ikke et udtryk for, at området prioriteres højere. Det er snarere et udtryk for budgetmæssige forskydninger.

3.2.7 Frederikshavn Kommune

Misbrugsområdet (stofmisbrug og alkoholmisbrug) er ikke blevet opprioriteret, selvom det fremstår sådan i budgetskeemaet. Siden kommunalreformen har Frederikshavn Kommune kørt med nogle store budgetoverskridelser på misbrugsområdet, da området har været underbudgetteret. Baggrunden herfor var, at amtet havde oplyst nogle misvisende tal, som kommunen lagde budget efter. Fra 2009 har kommunen budgetteret med de korrekte tal, svarende til det nuværende forbrug. Det er årsagen til, at der ser ud til at være sket en udvidelse af budgettet, uden det faktisk er tilfældet.

Frederikshavn Kommune har ikke særligt mange hjemløse, og dem kommunen har, kender kommunen godt. Hvis der er borgere, som ikke bruger kommunens tilbud, er det ikke fordi, at de ikke har muligheden. Kommunen har et værested for misbrugere, som også fungerer som nat-herberg, og her har der ikke været en udvidelse af antallet af brugere.

På området for sindslidende er der blevet foretaget en forvaltningsrevision. Der er meget fokus og stor pressedækning på området. Der er efterfølgende blevet bevilliget flere penge til bl.a. længere åbningstider i de socialpsykiatriske støttecentre. Kommunen er også gået gang med at bygge et nyt støttecenter i Frederikshavn by. Det giver væsentligt bedre forhold for de, der benytter det. Der er endvidere forhandlinger med Regionen om en form for døgnåben skadestue for sindslidende. Der arbejdes endvidere med at udvikle en modificeret BUM-model på området. Samlet er der sket en reel opnormering af området for sindslidende.

3.2.8 Gentofte Kommune

Over for gruppen af stofmisbrugere er der kommet endnu mere fokus på de konkrete drøftelser med leverandørerne af ydelsen. Kommunen forsøger at sætte øget fokus på at få behandlingen tænkt ind i en sammenhæng med eventuelle andre planer og aktiviteter for borgeren, ligesom det tilstræbes at få større indblik i, hvilke indsatser over for borgerne der har en virkning. Der bliver holdt statusmøder mellem kommunens sagsbehandlere og leverandørerne hver 3. måned, hvor kommunen særligt er opmærksom på, om der er andre problemer for stofmisbrugerne end selve stofmisbruget eks. boligproblemer, problemer i forhold til økonomi etc.

Inden for alkoholområdet er der samme intense dialog med leverandører. Der er stor opmærksomhed på begge områder, og kommunen har igangsat kompetenceudviklingskurser for medarbejderne både i forhold til stof – og alkoholmisbrugsområdet.

Der foretages ingen konkret indsats for de prostituerede.

Over for gruppen af hjemløse er der igangsat et stort hjemløseprojekt baseret på satspuljemidler. Der skal opstilles nye former for samarbejdsmetoder og koordinerende indsatser omkring gruppen af hjemløse. 17-19 hjemløse deltager foreløbigt i projektet.

For de sindslidende er indsatsen uændret. Men kommunen ønsker at lave noget mere for den unge gruppe af sindslidende.

Voldsramte/voldstruede udgør en meget lille gruppe. Gentofte Kommune driver et kvindekrisecenter, der er organiseret under børne- og ungeområdet.

3.2.9 Guldborgsund Kommune

På stofmisbrugsområdet er indsatsen uændret. Kommunen fremhæver, at man tilbyder rådgivning og behandling til under 18-årige, ligesom man har forebyggelsesundervisning på skolerne. Der er i 2009 taget 400.000 kroner fra døgnpuljen, som alligevel ikke blev brugt. Der er således tale om en besparelse, som ikke vil kunne mærkes.

For alkoholmisbrugere forventer man i 2009 en overskridelse af budgettet som følge af ambulans behandling af Guldborgsund-borgere i andre kommuner. Man har i 2008 modtaget langt flere regninger end forventet, hvilket der ikke er taget højde for i budgettet for 2009. Guldborgsund Kommune har indgået en aftale med kriminalforsorgen om at tilbyde alkoholbehandling i arresthuset i 2009.

På hjemløseområdet planlægger Guldborgsund Kommune en langt mere målrettet og aktiv indsats, som dog først bliver effektueret i 2010. Planerne indebærer bl.a. etablering af en afrusningsafdeling samt omlægning af et forsorgshjem med henblik på hurtigere at få flyttet folk i egen bolig. Der vil være fokus på unge og kvinder. I 2009 forventer man primært resultater på baggrund af et udsatte-team, der blev etableret i 2008 som en koordineret indsats over for borgere, der "falder igennem" systemet. Teamet er blevet mødt med stor interesse. Kommunens alternative plejehjem udvides fra 10 til 16 pladser.

Guldborgsund Kommune iværksætter i 2009 en særlig indsats for børn af sindslidende. Herudover er indsatsen over for gruppen uændret med en bred vifte af tilbud.

Indsatsen for voldsramte er uændret. Der er ingen særlig indsats for prostituerede.

Overordnet set bemærker kommunen en række synergieffekter i form af bedre samarbejde og øget opmærksomhed i og med, at man har overtaget områder fra amterne.

3.2.10 Herning Kommune

Siden indsatsen over for misbrugere er blevet overført fra amtet til kommunen, er der kommet flere i behandling. Samarbejdsrelationerne og processerne er blevet mere synlige, og der er blevet etableret et "halvvejshus" i forbindelse med udvidede tilbud til døgnbehandling.

Alkoholmisbrugergruppen er stigende, men først næste år vil en mere præcis stigning kunne beskrives. Der er ingen tiltag i forhold til gruppen af prostituerede.

Over for gruppen af hjemløse er der en del tilbud. Kommunen har både pensionater, nødherberg samt aktivitets- og samværstilbud. Derudover har kommunen samarbejdsaftaler med to private væresteder. Udover de tal, som budgetschemat for Herning Kommune dækker over, giver kommunen blandt andet 1,9 mio. kr. til bostøtte til socialt udsatte grupper. Det fremhæves, at der er flere kommunale tiltag over for socialt udsatte, som ikke afspejles i de udvalgte budgettal eks. SKP-ordninger og støttekontakter.

I forhold til gruppen af sindslidende er indsatsen høj, men uændret. Der er bostøtteordninger og botilbud til længerevarende ophold. Gruppen af voldsramte/voldstruede indgår ikke i deres afdeling.

3.2.11 Ikast-Brande Kommune

Stofmisbrugerområdet er blevet hjemtaget af kommunen fra d.1.1.2008. Det har resulteret i en aktivitetsudvidelse, og tiltaget har været til stor gavn for denne gruppe. Desuden beretter politiet om mindre kriminalitet efter indsatsen over for misbrugerne er blevet kommunal.

For både gruppen af stof- og alkoholmisbrugere er tilbuddet blevet udvidet inden for den samme budgetramme. I et samarbejde med Ringkøbing-Skjern Kommune er der opstået fælles initiativer over for misbrugsgruppen. De samlede ressourcer har resulteret i et udvidet tilbud med alkoholbehandlingskurser og andre initiativer.

Indsatsen over for gruppen af prostituerede er uændret. Der er ikke en decideret målrettet indsats i forhold til denne gruppe. Den manglende indsats begrundes dels med, at der for år tilbage var et projekt i kommunen om at tilbyde de få prostituerede revalidering. Ingen havde interesse heri. Der er tale om en meget lille gruppe.

Kommunens politik over for hjemløse består i, at det ikke accepteres, at der er hjemløse i kommunen. Der er mange tiltag med det formål at etablere gruppen af hjemløse i forsorgshjem og egne boliger. Indsatsen er dog uændret.

Over for gruppen af sindslidende er der kommet særlig fokus på personer med dobbelt-diagnose. Oprettelsen af et team skal i denne sammenhæng målrette arbejde med denne gruppe, og indsatsen igangsættes fra 2009.

Voldsramte/voldstruede hører under børne- og ungdomsafdelingen.

3.2.12 Ishøj Kommune

På alkohol- og stofmisbrugsområdet vil indsatsen være uændret i 2009 i forhold til 2008. Det er dog vigtigt at understrege, at det er et svært område at budgettere på, da den ambulante behandling er lovpligtig på begge områder. Med andre ord skal kommunen kunne tilbyde en behandling inden for maksimalt 14 dage.

Indsatsen over for hjemløse vil blive styrket i 2009. Ishøj Kommune har fra Velfærdsministeriet modtaget en bevilling til at indlede et projekt, som skal sikre en bedre kontakt til de hjemløse i kommunen. Projektet kører fra 1/5-2008 til 31/12-2011. Der er blevet ansat to ekstra årsværk som følge af dette projekt. Disse to personer skal være opsøgende over for de hjemløse og sikre, at kontakten mellem kommunen og de hjemløse styrkes. Projektet omfatter også borgere, som er marginaliserede, og som ikke profiterer af kommunens eksisterende tilbud.

Indsatsen over for de sindslidende vil være uændret i 2009 i forhold til 2008. Man kan godt ud fra budget tallene få den opfattelse, at der vil ske en væsentlig opjustering i indsatsen. Dette er dog ikke tilfældet. Opjusteringen på posterne skyldes udelukkende, at der efter at kommunerne overtog området fra amterne har været en tilpasningsperiode, hvor man har skullet danne sig et overblik over de forventede omkostninger forbundet med det faktiske forbrug.

Når det gælder voldsramte/voldstruede er kommunen forpligtet til at betale for ophold på krisecentre, såfremt man der vælger at tage imod. Kommunen har derfor ingen indflydelse på de årlige omkostninger, hvilket gør det svært at forudse det reelle forbrug. Den forholdsvis store stigning, man kan se i budgettet, reflekterer ikke en øget indsats på området, men snarere at taksterne for at have kvinder på krisecentre og herberger er blevet hævet.

3.2.13 Kalundborg Kommune

I Kalundborg Kommune er der ikke sket de store forandringer inden for det sociale område, der er primært tale om almindelige prisudviklinger. Overordnet set er årsagen til den uændrede praksis siden 2008, at der ikke er nogen bevidst politik omkring forebyggelse på området. Når en borger henvender sig, tages der stilling til det mere specifikke; hvor kan der findes en plads, og hvad koster pladsen?

Indsatsen over for stofmisbrugergruppen er uændret. Kalundborg Kommune har selv ambulante tilbud og døgntilbud, mens andre tilbud som f.eks. dagbehandling købes af såvel Slagelse som Holbæk Kommune. Gruppen er ved at ændre sig og blive yngre, hvorfor der forventes nye tiltag i 2009.

I forhold til alkoholmisbrugere er kommunens tilbud opkvalificeret. Kommunen indgår i et projekt i forbindelse med alkoholmisbrugergruppen, hvor de leverer ekspertisen. Fra 2009 opslås en ny stilling ift. alkoholområdet, og flere initiativer bliver hjemtaget til kommunen.

Der er ikke en særlig indsats over for de prostituerede i kommunen.

Indsatsen over for hjemløse bliver nedbudgetteret for 2009. Dette skyldes nedlægningen af natherberget, som der har været uenighed om i kommunen. Der er ikke blevet iværksat nogen kompenserende indsats over for den gruppe, der benyttede natherberget.

Indsatsen over for gruppen af sindslidende er uændret, der har dog været en stigning i efterspørgslen efter botilbud, men det har ikke foranlediget, at der er blevet bygget flere boliger. I stedet anvendes private boligtilbud. Både inden for gruppen af hjemløse og sindslidende tænkes der i etableringen af *skæve boliger*, der skal ses som en form for omsorgstilbud.

Når det gælder de voldsramte/voldstruede, har kommunen ikke ændret indsatsen, men der er i højere grad kommet fokus på, hvordan man kan gribe ind tidligere i forhold til gruppen af voldtruede. Derudover er der i forhold til krisecentrene kommet en ny opgavefordeling pr. 1.7.08, hvilket har medført et behov for kapacitetsudvidelse. Det er nu lovpligtigt for kommunerne at yde familierådgivning, og det er et retskrav, at de medfølgende børn til kvinderne skal have psykologhjælp. Denne nye opgavefordeling vil sandsynligvis resultere i en budgetmæssig ændring i 2009, der ikke blot vil gælde Kalundborg Kommune, men være en landsdækkende tendens.

3.2.14 Kerteminde Kommune

Der er tale om en uændret indsats i forhold til gruppen af stofmisbrugere. Misbrugsbehandlingen købes i Odense Kommune, og der er kun sket en meget lille stigning i antallet af misbrugere i døgnbehandling. Der er ikke igangsat nye tiltag inden for området, men der er planer herom i 2010.

Også inden for alkoholmisbrugergruppen er der en entreprenøraftale med Odense Kommune. Alle kommuner på Fyn har en aftale om, at det er Odense Kommune, der udbyder behandling. Kommunerne betaler et fast beløb til Odense Kommune, og dette "abonnement" er ikke afhængigt af, hvor mange misbrugere der kommer i behandling. Det er således ikke muligt at se, om der er sket en stigning i gruppen af alkoholmisbrugere, men det er ikke indtrykket.

Der er ingen tiltag i Kerteminde Kommune i forhold til gruppen af prostituerede, men der er væresteder i Odense Kommune, som kan anvendes af prostituerede fra hele Fyn. Der er ligeledes ikke konkrete projekter/tiltag i forhold til hjemløse i Kerteminde, som udgør en meget lille gruppe. Der er forsorgshjem og herberger i Odense Kommune.

Gruppen af sindslidende er blevet større. Indsatsen har ikke ændret sig, men der er tilstrækkelige tilbud i kommunen. Der er 2 væresteder, private tilbud og støtte-/kontaktperson-ordninger. Det er stadig muligt at imødekomme behovene inden for kommunens tilbud, mens de mere komplekse botilbud købes i Odense Kommune.

3.2.15 Københavns Kommune

På området for stofmisbrugere har kommunen arbejdet meget med metoder – forstået som en kvalitativ indsats, som dog ikke kommer til udslag på budgetskemaet. Man har grundigt overvejet hvilke behandlingsformer, kommunen skal bruge. Kommunen skal være evidensbaserede i sin behandling, og der er bl.a. indført en trinbehandlingsmetode på området, som kortfattet betyder, at der sættes ind på lavest mulige interventionsmåde. Der fremgår en mindre budgetnedgang af budgetskemaet, men det er udtryk for, at kommunen også er begyndt at arbejde med andre metoder. Kommunens forbrug har de seneste par år ligget lavere end budgettet, og det skyldes, at kommunen er blevet mere effektiv.

Alkoholmisbrug er et nyt område. Det lå tidligere under HS, og Københavns Kommune overtog det med kommunalreformen. Der er arbejdet intenst med området, og kommunen har fået vedtaget en strategi, som minder meget om den måde, som der arbejdes med stofmisbrugsområdet.

Prostituerede har fået stor politisk bevågenhed. Der er udarbejdet en handleplan, som også blev nævnt i forbindelse med seneste års undersøgelse. En stor del af det, der sker på dette område, ligger naturligvis uden for kommunens ressort, da det omhandler udenlandske kvinder, som ikke har lovligt ophold. Borgerrepræsentationen har bevilget penge til fonden Safe and Alive, som bl.a. driver en række safe houses. Formålet med disse safe houses er at beskytte og rehabiliterer prostituerede, der har været ofre for menneskehandel. Pengene er bevilget fra i år, men fremgår ikke af de vedtagne budgetter.

Hjemløse er et stort fokusområde for Københavns Kommune. Der er udarbejdet en strategi, som netop nu er i godkendelsesprocessen. Bl.a. er målsætningen, at antallet af ufrivillige gadesovere skal mindskes markant frem mod 2013. Desuden har fattigdomsudredningen vist, at der eksisterer et stort fattigdomsproblem, så der er afsat ekstra midler hertil.

På området for sindslidende er der sket en mindre tilførsel af midler grundet psykiatriplanen for kommunen, som er i sin opstartsfasen. Samtidig er der igangsat et projekt om netværksdannelse for pårørende til psykisk syge. I løbet af 2009 kommer der 20 nye boliger/pladser til sindslidende. Herudover er der afsat ekstra midler henover de næste tre år til renovering af Sundbygaard, som er et af de store bosteder for psykisk syge i Københavns Kommune. Midlerne vil resultere i, at ca. 100 personer får en bedre bolig. Ventetiden på at få en plads er under tre måneder for halvdelen af ansøgerne. Målsæt-

ningen er, at alle skal have en plads inden to måneder. Dette forventes realiseret, når de kommende knap 100 boliger, (som der er afsat midler til) er opført om 3 - 4 år. Samlet er der en let stigende udvikling i indsatsen hen over de kommende år.

Voldsramte og voldstruede hører under hjemløsestrategien. I denne forbindelse skal nævnes, at Borgerrepræsentationen har udbedt, at der udarbejdes en redegørelse omhandlende, hvordan man sætter ind over for partnervold. Den bliver forelagt på politisk niveau i januar 2009. Derudover vil familierådgivning og psykologhjælp blive opprioriteret i 2009.

Samlet sker der en opprioritering af socialt udsatte grupper i Københavns Kommune, når der ses på de metoder, strategier og handleplaner, som der er/bliver sat i værk.

3.2.16 Morsø Kommune

Som følge af kommunalreformen blev mange initiativer for Morsø Kommune lagt ud til Thisted Kommune. På nuværende tidspunkt er Morsø Kommune i gang med at hjemtage disse indsatser. Overordnet set er indsatsen over for socialt udsatte uændret i kommunen, hvilket i høj grad skyldes den position, kommunen befinder sig i.

På den baggrund forventer kommunen en forbedret indsats inden for hele misbrugsområdet både i forhold til den forebyggende indsats og behandlingsdelen. Døgnbehandling købes i andre kommuner, mens dagbehandling er blevet købt for et årligt beløb i Thisted Kommune.

I forhold til gruppen af prostituerede er der ikke tale om en konkret indsats.

Der er tale om en velfungerende indsats vedrørende hjemløse. Efter ophold på forsorgshjem i 1-2 dage bliver de kontaktet af kommunen om behandlingstilbud, bolig, økonomi og netværk.

Gruppen af sindslidende er et højt prioriteret område, hvor der er tale om en uændret indsats. Voldsramte/voldstruede har mulighed for at benytte kvindekrisecenteret i Thisted og Holstebro.

3.2.17 Odense Kommune

Helt overordnet er indsatsen over for udsatte grupper splittet i to enheder i Odense Kommune. Socialcentret står for indsatsen over for stofmisbrugere, alkoholmisbrugere, prostituerede, hjemløse, voldsramte/voldstruede, mens Handicap- og Psykiatridelingens står for indsatsen over for sindslidende.

Fælles for begge enheders områder er, at der i 2009 forventes den samme indsats som i 2008. Den økonomiske ramme udgør således ca. det samme beløb i 2009 som i 2008, hvis der tages højde for løbende pris- og lønstigninger. Der vil således ikke blive igangsat nye initiativer for kommunale kroner. Der bliver dog løbende i Kommunen søgt tilskud fra forskellige puljer for at kunne gennemføre projekter, som ligger uden for de rammer, som de kommunale tilskud dækker. Der er i indeværende år forskellige eksempler på områder, der har modtaget støtte. F.eks. er der i 2008 modtaget midler fra en pulje til at gennemføre projekter på krisecentre mod voldelige mænd.

Man arbejder også på kommunalt plan hen imod at udarbejde en strategi over for udsatte. Denne strategi skal fungere som et værktøj, der skal sikre en bedre prioritering i indsatsen over for udsatte grupper. Således håber man at kunne skabe en bedre sammen-

hæng i de forskellige tiltag og derved sikre, at kvaliteten i indsatsen over for udsatte grupper hæves.

3.2.18 Odense Kommune – lokalt udsatteråd

Odense Kommunes Udsatteråd blev nedsat for halvandet år siden. Rådet havde sit konstituerende møde i juni 2007. Der sidder 12 personer i Odense Kommunes Udsatteråd, herunder frivillige organisationer, brugere og personer med særlige interesser og sagskundskaber inden for området. Formanden er personligt udpeget af rådmanden, og de øvrige medlemmer er udpeget af rådmanden i samråd med formanden. Vi har netop udgivet en årsrapport, som ligger offentlig tilgængelig på vores hjemmeside.

Odense Kommunes Udsatteråd har 4-5 faste møder hvert år. Derudover indkaldes der til en række ekstraordinære møder, når fx Odense Kommune har formuleret en ny politik, som vi får forelagt til høring. Der er det særlige ved Odense Kommunes Udsatteråd at vi arbejder med en dynamisk forståelse af socialt udsatte. I årsrapporten er der udarbejdet en definition, som tager højde for, at socialt udsatte kun udgør en delmængde af de forskellige målgrupper, og at man som person kan have nogle af de karakteristika, som indikerer social udsathed – uden man nødvendigvis tilhører gruppen af socialt udsatte.

I forhold til Odense Kommunes samlede indsats på området for socialt udsatte er der sket en mindre nedgang, som det også ses i budgettallene. Der sker ikke nogen udbygning af området, udover heroinprojektet, som står overfor at blive sat i gang. Projektet indeholder midler til udlevering af heroin til stofmisbrugere. De centralt fastsatte kriterier for hvem der kan komme i betragtning, synes dog at udelukke de allermost udsatte, da der stilles krav til de udsattes funktionsniveau. Dermed forventes projektet ikke at ramme netop den målgruppe, som har mest brug for ordineret heroin.

Odense Kommune er i gang med at formulere en udsattestrategi, og det er hilst velkommen af Odense Kommunes Udsatteråd. Det sender signaler om, at det er område, som der er politisk fokus på. Det er fornuftigt, at det foregår på en velanalyseret og tilrettelagt måde, men det kræver også, at strategien følges op af bevillinger. Traditionen i Odense Kommune er, at udviklingstiltag oftest bliver finansieret af centrale puljemidler.

Odense Kommunes Udsatteråd hilser også velkommen, at udsatte nu bliver tænkt ind i byplanlægningen. Det er meget vigtigt, at de har mulighed for at opholde sig i byen, og at de ikke føler sig udstødt som et resultat af de fysiske rammer.

Det er bekymrende, at fattigdomsundersøgelsen har vist, at der er et stigende antal fattige i Odense Kommune. Kommunen ligger tilmed over landsgennemsnittet. Dette er et af Odense Kommunes Udsatteråds fokusområder – ikke mindst da undersøgelsen også viser, at et stigende antal børn lever under fattigdomsgrænsen.

Hjemløseundersøgelsen viser også, at der sker en tilgang af unge og yngre hjemløse. Et bekymrende antal bliver løsladt fra fængsler, udskrevet fra sundhedsvæsenet eller udsat fra egen bolig til et liv som hjemløs. Det er paradoksalt, da Odense Kommune ikke lider af boligmangel. Odense Kommunes Udsatteråd har anbefalet, at der bliver kigget nærmere på dette område. Det må være muligt at igangsætte et tættere og mere formaliseret samarbejde mellem boligforeninger og kommunen. Fx burde akutboliger være en mulighed, som kunne følges op med overførsel til en permanent bolig. Det er et spørgsmål om ordentlig planlægning.

Udover ovenstående, som handler om budgettal og aktiviteter, så mener Odense Kommunes Udsatteråd, at den generelle holdning og tilgang på området kan ændres. Det koster ikke noget at behandle folk ordentligt, og det er et område, som der med fordel

kan arbejdes med. Mange borgere har ikke ressourcerne til at navigere i et system, som virker stort og uoverskueligt. De føler ikke, at de bliver set og hørt.

3.2.19 Randers Kommune

Randers Kommune har fremtidige planer om en øget forebyggende indsats i forhold til unge misbrugere mellem 18-24 år.

Der er en stigning i antallet af stofmisbrugere, der henvender sig i kommunen, hvilket har medført øgede udgifter til den døgnbehandling, der købes hos andre kommuner. Det vurderes ikke, at der er tale om en større gruppe misbrugere, nærmere at gruppen i højere grad benytter kommunens tilbud nu end tidligere.

Indsatsen over for gruppen af alkoholmisbrugere er status quo. Foranstaltninger for denne gruppe er overtaget fra amtet som følge af kommunalreformen.

I forhold til gruppen af prostituerede er der ikke sket nogen ændring, men der er planer om en særlig opsøgende indsats over for denne gruppe.

I samarbejde med Velfærdsministeriet deltager Randers Kommune i en "hjemløsestrategi", der går ud på, at kommunen ikke vil acceptere hjemløse. Dette tiltag forventes at få en effekt, således at indsatsen styrkes og koordineres bedre.

Over for gruppen af sindslidende og voldsramte er der tale om uændrede indsatser. Der er dog fremtidige planer om udvidede botilbud og bostøtte samt nye bedre fysiske rammer for forsorgshjemmet i kommunen.

3.2.20 Randers Kommune – lokalt udsatteråd

"Det fælles brugerråd" for Randers Kommunes forsorgs- og misbrugsinstitutioner er oprettet i samarbejde med de hjemløses organisation SAND. Det fungerer som fælles brugerråd for hjemløse- og misbrugsinstitutionerne i Randers Kommunes Social- og Arbejdsmarkedsafdeling med fire årlige møder. Derudover er der et årligt møde, hvor medlemmerne af "det fælles brugerråd" mødes med Randers Kommunes socialudvalg. I brugerrådet sidder, udover ledere fra fire institutioner, formændene for lokale brugerråd på institutionerne samt Randers Kommunes socialchef.

I forhold til området for stofmisbrugere er der sket en stigning i indsatsen i Randers Kommune, da der er kommet flere yngre stofmisbrugere, som anvender tilbuddene. Det betyder, at der er ansat flere medarbejdere på forsorgshjem og i misbrugscentret.

I forhold til alkoholmisbrugere ser det fælles brugerråd samme udvikling, som tilfældet er for stofmisbrugere. Det er bemærket, at medarbejdergruppen i kommunen, som beskæftiger sig med alkoholbehandling, er udvidet fra syv personer til otte personer. Brugerrådet holdes løbende orienteret, så det er muligt at følge med i hvad der sker.

På området for hjemløse er behovet blevet større. Institutionerne får mange flere henvendelser end de kan efterkomme. Særligt er der flere yngre hjemløse, og der har Randers Kommune taget tiltag til at få de unge hjemløse flyttet til andre boliger, så de ikke skal opholde sig sammen med den hårde kerne af gamle misbrugere på forsorgshjemmet. Der er blevet etableret et nyt institutionstilbud for denne gruppe. Det har tilsyneladende været en overraskelse for Randers Kommune, som der nu har taget hånd om dette problem. Der er visse steder sket en stigning af henvendelser fra denne gruppe på op til 30 %.

I forhold til sindslidende er der store udfordringer. Problemet er, at der blandt misbrugere er op mod 70 %, som har psykiske/psykiatriske lidelser. Denne gruppe er typisk medicineret gennem deres praktiserende læge, men kan ikke få hjælp til deres lidelse andre steder. Psykiatrien vil simpelthen ikke tage imod dem, fordi de er misbrugere og mere eller mindre permanent påvirkede. De kommer derfor på forsorgshjemmene, hvor der i udgangspunktet ikke er personale, der fagligt er klædt på til at behandle mennesker der er syge med psykiske/psykiatriske lidelser. Det har betydet, at flere af forsorgshjemmene har ansat psykiatere på deltid. Ressourcer til dette formål tages fra et budget, hvor den udgift ikke var tiltænkt. Forsorgshjemmene kan dog ikke bare lade stå til, så det er løsningen, som er valgt. Det fælles brugerråd har været inddraget i drøftelser herom. Problemet er, at psykiatrien er organiseret i Regionerne, hvor socialchefen ingen direkte indflydelse har.

Afslutningsvist skal det nævnes, at det fælles brugerråd ser oprettelsen af brugerrådet og det samlede arbejde heri som særdeles positivt. Det er meget vigtigt med dette forum, hvor meninger kan blive hørt og overvejelser kan blive drøftet. Indflydelsen bliver således tydelig, når konkrete projekter kan følges fra ide til udførelse.

3.2.21 Ringsted Kommune

På alkohol- og stofmisbrugsområdet vil der ske en stramning i 2009 i form af større krav til brugere om vedholdenhed i forbindelse med visitering til døgnbehandling. Stramningen sker for at undgå situationer med brugere, der falder fra, endnu før behandlingen er sat i gang. Økonomisk er der således afsat færre midler, men da besparelsen retter sig mod de brugere, som, når det kommer til stykket, alligevel ikke vil i behandling, vurderes indsatsen som sådan at være uændret. Kommunen har i 2009 planlagt en række "visionsdage", hvor man vil diskutere nye tiltag, der kan forbedre indsatsen over for misbrugere. Der vil dog ikke være tale om øgede ressourcer.

Prostitution har man ikke umiddelbart kendskab til i Ringsted Kommune.

Indsatsen over for hjemløse vil blive styrket i 2009. Ringsted Kommune har fra Velfærdsministeriet fået bevilget 2,8 mio. over tre år til at etablere satellitkontorer i samarbejde med de almene boligselskaber. Satellitkontorerne, som startede op i foråret 2008, danner rammen om et opsøgende arbejde rettet mod at skabe kontakt til hjemløse, som kommunen ikke har kendskab til.

Gruppen af sindslidende har været genstand for en styrket interesse de senere år. Ikke desto mindre forventes det, at Byrådet i december 2008 vil vedtage en besparelse på 0,6 mio. til den samlede socialpsykiatri i 2009. Besparelsen vil medføre serviceforringelser – særligt vil støttekontaktpersonordningen og væresteder blive ramt. Ringsted Kommune beklager besparelserne, idet man har oplevet niveauet hidtil som passende.

Når det gælder voldsramte/voldstruede, er kommunen forpligtet til at betale for ophold på krisecentre, såfremt man der vælger at tage imod. Man har derfor ingen indflydelse på de årlige omkostninger. Ringsted Kommune oplever dog for tiden en mertilgang til krisecentre, som ikke umiddelbart afspejles i budgettet.

3.2.22 Solrød Kommune

På alkohol- og stofmisbrugsområdet vil ske en opprioritering i 2009 i form af en lokal indsats i forhold til efterbehandling. Efter endt døgnbehandling ønsker kommunen selv at gøre en lokal indsats ved etablering af bl.a. efterbehandlingsgrupper for at forebygge til

tilbagefald. Yderligere har kommunen søgt om pulje fra Velfærdsministeriet vedrørende en socialfaglig indsats (VIA NOVA) over for alkoholmisbrugere.

Der er ingen decideret indsats over for gruppen af prostituerede eller hjemløse i kommunen. Der er ingen i disse grupper i kommunen.

I forhold til gruppen af sindslidende har kommunen ansat hjemmevejledere og støttekontaktpersoner.

I gruppen af voldsramte/voldstruede findes der kun få tilfælde i kommunen. Når kommunen oplever henvendelser fra denne gruppe, anvender de etablerede centre på Sjælland.

3.2.23 Thisted Kommune

Helt overordnet forventes der en øget indsats over for udsatte grupper i Thisted Kommune i 2009 i forhold til 2008. Det er et område, der er meget fokus på i kommunen, og i 2009 vil man udvikle en konkret politik for området for socialt udsatte.

På stofmisbrugsområdet forventes der en øget indsats i 2009 i forhold til 2008. Indsatsen er i høj grad rettet imod at sikre en bedre kvalitet i behandlingen. Helt konkret vil man opprioritere dagtilbuddene til stofmisbrugere for at sikre, at man ikke sender personer i døgnbehandling, som ikke har behov for det.

Indsatsen over for alkoholmisbrugere forventes også at blive intensiveret i 2009 i forhold til 2008. Man har bl.a. i 2008 dannet et bofællesskab for misbrugere, hvor der er personale tilknyttet. Det er vigtigt at bemærke, at dagbehandlingen for alkoholmisbrugere foregår på et misbrugscenter, som er konteret på konto 05.38.45.001 under dagbehandling for stofmisbrugere.

Den kommunale indsats i Thisted Kommune over for hjemløse vil stige i 2009. Man er pt. i samarbejde med Preben Brandt fra Rådet for Socialt udsatte i færd med at udvikle nogle nye tilbud til hjemløse. Samarbejdet vil fortsætte i 2009. Derudover benytter kommunen også støtte-/kontaktordninger over for de hjemløse og vil fortsætte med det i 2009.

3.2.24 Vesthimmerlands Kommune

Organisatorisk har misbrug og udsatte grupper været placeret i socialforvaltningen. I forbindelse med at socialforvaltningen blev lagt sammen med Beskæftigelsesforvaltningen til den nye Beskæftigelses- og Socialforvaltning, blev der i den nye forvaltning etableret to afdelinger: en beskæftigelsesafdeling og en socialafdeling. Misbrug og udsatte grupper blev flyttet til beskæftigelsesafdelingen, da der alene arbejdes med børn og forældre i socialafdelingen. I samme forbindelse er psykiatri og handicap også flyttet fra socialafdelingen til Sundhedsforvaltningen.

Den kommunale indsats over for de sindslidende i Vesthimmerlands Kommune forventes at blive på nogenlunde samme niveau i 2009 som i 2008. I forbindelse med budgetlægningen for 2009 har Sundhedsudvalget fået en nettotilførsel på 17.754.000 kr. Disse udgifter dækker længerevarende botilbud for sindslidende. Der vil i løbet af december 2008 blive foretaget en nærmere opgørelse af sammenhæng/overensstemmelse mellem budget contra de faktisk kendte udgifter på området.

På alkoholområdet forventes den samme indsats i 2009 som i 2008. Dette er dog ikke ensbetydende med, at der ikke foregår noget på området. På nuværende tidspunkt diskuteres det internt i kommunen, hvorvidt det er muligt at trække dele af alkoholbehand-

lingen hjem til kommunen i stedet for at købe ydelserne regionalt. Dette skyldes dels de prismæssige forskelle, og dels at det kan være problematisk for specielt tunge misbrugere f.eks. at tage bussen én time til en større by. Man vil i stedet i højere grad prøve at samarbejde med nabokommunerne.

Indsatsen over for de hjemløse forventes at blive den samme i 2009 som i 2008. Der er pt. ansat to årsværk på hjemløseområdet i kommunen. Disse to støttekontaktpersoner har ansvaret for hjemløseområdet i de fem største byer i kommunen.

3.2.25 Aalborg Kommune

Aalborg Kommunes indsats på stofmisbrugsområdet bliver større i 2009, idet man her har fået 1,6 mio. kr. ekstra til ekstern behandling. Samtidig er der udviklet et nyt koncept for dagbehandling, hvor man vil kunne have flere i behandling ad gangen. Også efterbehandling vil blive udvidet med flere efterværnsboliger.

På alkoholmisbrugsområdet er der ligeledes tale om en forstærket indsats, her er budgettet til ekstern alkoholbehandling øget med 2 mio. kr. i forhold til 2008. Til gengæld vil der ikke være satspuljemidler i 2009. Konceptet for ambulans behandling er ændret, og man har derudover iværksat et nyt tiltag i form af "forbehandling", hvor borgere med misbrugsproblemer kan tage stilling til, om de er klar til et længere behandlingsforløb.

Prostituerede udgør ikke et særligt indsatsområde i kommunen.

Indsatsen over for hjemløse vil være uændret i 2009. Der er en meget høj belægning på kommunens to forsorghjem, men de fysiske rammer gør det svært at udvide antallet af pladser.

I forhold til gruppen af sindslidende vil der i 2009 være en lille udvidelse på bostøtteområdet.

Indsatsen over for voldsramte/voldstruede vil være uændret i 2009.

3.2.26 Aalborg Kommune – lokalt udsatteråd

Frontkredsen arbejder i Aalborg for at styrke indsatsen over for socialt udsatte grupper. 18 forskellige organisationer er repræsenteret i Frontkredsen, som dækker over alt fra socialpsykiatrien til herberger. Der sidder fx også repræsentanter fra Kirkens Korshær og Frelsens Hær. Der afholdes møder ti gange om året.

Stofmisbrugere har Frontkredsen ikke så meget med at gøre. Indtrykket er, at indsatsen fortsætter på det hidtidige niveau. Man oplever øget behov for tilbud til særligt alkoholmisbrugere. At der er sket en budgetmæssig opprioritering, skal ses som et udtryk for, at man skal følge med efterspørgslen.

I forhold til prostituerede har kommunen ikke en særlig indsats.

Frontkredsen er endvidere enige i kommunens udlægning i forhold til hjemløse. Der er kommet flere varmemestuer. Indsatsen over for stærkt socialt udsatte er generelt opgraderet. Af yderligere tiltag kan nævnes, at der er oprettet et særligt udsatteteam, og at der er etableret et særligt satellitkontor til fremskudt sagsbehandling for dem, der er faldet ud af systemet. Endelig skal det nævnes, at der er opstartet et frivilligt aktiveringsprojekt i midtbyen.

For sindslidende er indsatsen uændret. Der har været overordnede nedskæringer, men de har ikke ramt på tilbudsfronten for sindslidende.

Det vurderes overordnet, at der er sket en stigning i indsatsen over for socialt udsatte. Tilbuddene er således blevet flere til en målgruppe, som ikke er blevet større.

3.2.27 Århus Kommune

Århus Kommune overvejer pt., om man skal indgå i forsøg med lægeordineret heroin. Om den samlede indsats over for stofmisbrugere bliver større eller uændret i 2009, afhænger således af byrådets beslutning herom. Kommunens beskæftigelsesprogram, som er rettet mod de mest udsatte grupper, herunder også misbrugere, fortsætter i 2009, hvor der også indføres en mere decentral struktur på udleveringssteder for metadon.

I budgettet for 2009 er der afsat penge til at fortsætte en igangværende indsats i forhold til familier med alkoholproblemer.

Indsatsen over for prostituerede vil blive styrket, idet Reden får tilført en kvart million kroner ekstra i 2009.

På hjemløseområdet er Århus Kommune en af de otte kommuner, der er inviteret af Velfærdsministeriet til at arbejde med at etablere en hjemløse-strategi. Der vil dermed være tale om en styrket indsats på området alt efter byrådets beslutning i starten af det nye år.

Over for gruppen af sindslidende fortsætter man med et uændret serviceniveau i 2009.

Der er tilført penge til psykologhjælp til børn af kriseramte kvinder, og dermed en styrkelse af indsatsen over for gruppen af voldsramte/voldstruede.

Overordnet arbejder man i Århus Kommune fortsat på at opnå en øget effekt ved at koordinere forskellige indsatser i kølvandet på strukturreformen. Et af tiltagene i 2008 er et udsatte-team, der giver mulighed for opsøgende myndighedsudøvelse på væresteder, herberger mv., hvorved man kan nå nogen, der tidligere har været svære at nå. Kommunen forventer at se resultaterne af dette tiltag for alvor i 2009.